

**Σεξουαλική παρενόχληση και βία στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής
Έκθεση αποτελεσμάτων**

**Επιτροπής Ισότητας των Φύλων
Κέντρο Κοινωνικής Έρευνας και Λήψης Αποφάσεων**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2022

Η παρούσα έρευνα διενεργήθηκε υπό την αιγίδα της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων (Ε.Ι.Φ.) και του Κέντρου Κοινωνικής Έρευνας και Λήψης Αποφάσεων (Α.Κ.Κ.Ε.) του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) και την επιστημονική ευθύνη της παρακάτω ερευνητικής ομάδας.

Επιστημονικά υπεύθυνα έρευνας

Αθανασιάδου Χριστίνα, Αν. Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας

Ερευνητική ομάδα (αλφαβητικά)

Ζαρωτιάδης Γρηγόρης, Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Πρόεδρος του Α.Κ.Κ.Ε.

Καζανά Δέσποινα, Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό, Τμήμα Δημοσιογραφίας & Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας

Κογκίδου Δήμητρα, Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πρόεδρος της Ε.Ι.Φ.

Παρλιάρη Δάφνη, Υποψήφια διδακτόρισα, Τμήμα Φυσικής

Τουλούπης Θάνος, Μεταδιδακτορικός ερευνητής, Τμήμα Ψυχολογίας

Χαραλάμπους Χαρά, Καθηγήτρια, Τμήμα Μαθηματικών, Κοσμητόρισα της Σχολής Θετικών Επιστημών

Στατιστική επεξεργασία δεδομένων

Σταμοβλάσης Δημήτρης, Αν. Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής

Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων

Κολιός Γιώργος, Ε.Τ.Ε.Π. Πληροφορικής, Τμήμα Ψυχολογίας

Σταυροπούλου Γεωργία, μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής

Γραμματειακή υποστήριξη

Καραμούζη Κυριακή, Ε.Τ.Ε.Π., Τμήμα Ψυχολογίας

Χρηματοδότηση

Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Α.Π.Θ.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Ευχαριστίες	5
Κεφάλαιο 1. Θεωρητικό πλαίσιο	6
Κεφάλαιο 2. Μεθοδολογία έρευνας	9
2.1 Δείγμα	9
2.2 Εργαλεία	10
2.3 Ανωνυμία και ασφάλεια	11
Κεφάλαιο 3. Αποτελέσματα	13
3.1 Η ζωή στην πανεπιστημιακή κοινότητα	13
3.2 Σεξουαλική παρενόχληση	19
3.3 Παρενοχλητική παρακολούθηση	25
3.4 Σεξουαλική βία	29
3.5 Απόψεις για δομές και υπηρεσίες	35
3.6 Συμπεριφορά παρισταμένων	37
3.7 Διαχείριση άγχους	39
Κεφάλαιο 4. Συμπεράσματα	41
Βιβλιογραφία	44
Παραρτήματα	46
Παράρτημα Ι. Πρόσκληση έρευνας	46
Παράρτημα ΙΙ. Έντυπο ενημέρωσης και συγκατάθεσης	47
Παράρτημα ΙΙΙ. Ερωτηματολόγιο έρευνας	51
Παράρτημα ΙV. Έγκριση ΕΗΔΕ	52

Πρόλογος

Η παρούσα μελέτη, με τίτλο «Σεξουαλική παρενόχληση και βία στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής», ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2021, με πρωτοβουλία μελών της Ερευνητικής Ομάδας, υπό την αιγίδα της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων και του Κέντρου Κοινωνικής Έρευνας και Λήψης Αποφάσεων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.).

Η έρευνα διενεργήθηκε με την υποστήριξη των Πρυτανικών Αρχών του Ιδρύματος και χρηματοδοτήθηκε από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) του Α.Π.Θ. Εξασφαλίζοντας την έγκριση της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Α.Π.Θ. (αρ. πρωτ. 148172/2021), η συλλογή των δεδομένων ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2021 και ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2022, οπότε και ξεκίνησε η στατιστική τους επεξεργασία. Η συγκεκριμένη αναφορά παρουσιάζει τα σημαντικότερα αποτελέσματα της παραπάνω μελέτης του φαινομένου της σεξουαλικής παρενόχλησης/βίας στο επίπεδο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, το οποίο πλήττει κυρίως τις γυναίκες φοιτήτριες και επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στα επίπεδα υγείας και ευζωίας τους.

Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν η αποτύπωση των αντιλήψεων και των εμπειριών του φοιτητικού πληθυσμού (τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο) του Α.Π.Θ., σχετικά με διάφορες μορφές σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής και των διαδικασιών που αυτή περιλαμβάνει. Ειδικότερα, καταγράφηκαν οι απόψεις, οι γνώσεις και οι εμπειρίες του φοιτητικού πληθυσμού όλων των επιπέδων, σχετικά με (α) τη συχνότητα και το είδος των διαφόρων μορφών σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης στο πλαίσιο ποικίλων πανεπιστημιακών διαδικασιών (εντός και εκτός πανεπιστημιακού χώρου), (β) τον κίνδυνο βίωσης τέτοιων συμπεριφορών, (γ) την ταυτότητα των δραστών, (δ) τις επιπτώσεις των περιστατικών αυτών στις ακαδημαϊκές επιδόσεις, στις δραστηριότητες και την ευζωία των φοιτητών/τριών, καθώς και (ε) τις απόπειρες διαχείρισης των περιστατικών αυτών από τα θύματα, δια μέσου των πανεπιστημιακών οργάνων/υπηρεσιών ή/και μεμονωμένα. Επιπλέον, τα παραπάνω διερευνήθηκαν σε σχέση με τις συνέπειες τους στην ψυχική/σωματική υγεία του φοιτητικού πληθυσμού, αλλά και σε σχέση με το επίπεδο της ψυχικής ανθεκτικότητας των φοιτητών/τριών.

Απώτερος στόχος ήταν η διατύπωση προτάσεων για την διαμόρφωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής στο Α.Π.Θ., η οποία πρωτίστως θα προλαμβάνει αλλά και θα αντιμετωπίζει την εκδήλωση αντίστοιχων συμπεριφορών μεταξύ μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και, ειδικότερα, μεταξύ του φοιτητικού πληθυσμού. Πρόθεση της Ερευνητικής Ομάδας είναι η επανάληψη της έρευνας, έτσι ώστε να εξεταστεί κατά πόσο συγκεκριμένες πολιτικές και παρεμβάσεις σε επίπεδο Ιδρύματος επιφέρουν θετικές αλλαγές. Απαραίτητη κρίνεται και η ταυτόχρονη μελέτη των απόψεων και εμπειριών των εργαζομένων στο Ίδρυμα (μελών Δ.Ε.Π. και διοικητικού προσωπικού) σχετικά με το φαινόμενο της σεξουαλικής παρενόχλησης και άλλων περιστατικών έμφυλης βίας.

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό, τα μέλη της Ερευνητικής Ομάδας θα ήθελαν να εκφράσουν τις ευχαριστίες τους στις Πρυτανικές Αρχές και σε έναν αριθμό ατόμων, εργαζομένων στο Α.Π.Θ., τα οποία συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας μελέτης.

Ειδικότερα, θερμές ευχαριστίες ανήκουν στον πρώην Πρύτανη του Α.Π.Θ., Καθηγητή κ. Νικόλαο Παπαϊωάννου, για την ενεργή υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης της έρευνας. Επίσης, ευχαριστίες αποδίδονται στα παρακάτω μέλη του επιστημονικού και διοικητικού προσωπικού του Α.Π.Θ. για την ευγενική συμμετοχή τους σε διάφορα στάδια της έρευνας. Πρωτίστως, στα μέλη της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας, καθώς και στην υπεύθυνη προστασίας προσωπικών δεδομένων, για τις σημαντικές υποδείξεις τους σε σχέση με ζητήματα ερευνητικής δεοντολογίας και ασφάλειας, στο διοικητικό προσωπικό του Γραφείου της Πρυτανείας, για την πρόσκληση που απηύθηνε στο σύνολο του φοιτητικού πληθυσμού προκειμένου να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο της έρευνας, και στους/στις εργαζόμενους/ες στο Κέντρο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, για την καθοδήγησή τους στη διαχείριση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του ερωτηματολογίου και της συλλογής των δεδομένων της έρευνας. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ αξίζουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας, συμπληρώνοντας ένα εκτεταμένο και σύνθετο ερωτηματολόγιο.

Ευχόμαστε η παρούσα τελική αναφορά με τα σημαντικότερα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της έρευνας να αποτελέσει αφορμή για τον σχεδιασμό μιας μακροπρόθεσμης πολιτικής στο Α.Π.Θ., αλλά και συγκεκριμένων παρεμβάσεων, με στόχο την εξάλειψη των φαινομένων σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας στο Πανεπιστήμιο.

1. Θεωρητικό πλαίσιο

Το φαινόμενο της σεξουαλικής παρενόχλησης στον ακαδημαϊκό χώρο αποτελεί ένα σύνθετο και πολυδιάστατο ζήτημα που αφορά σε όλα τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας και εγείρει σημαντικές προκλήσεις ειδικά ως προς την αντιμετώπισή του. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2002/73/EC (για την Ισότιμη Μεταχείριση κατά την Πρόσβαση στην Απασχόληση), η σεξουαλική παρενόχληση ορίζεται, ειδικότερα, ως «οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης, λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς, σεξουαλικού χαρακτήρα, η οποία έχει ως στόχο ή ως αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας ενός ατόμου, ιδιαίτερα όταν δημιουργεί ένα απειλητικό, εχθρικό, μειωτικό, ταπεινωτικό ή προσβλητικό περιβάλλον» (Hoel & Vartia, 2018, σελ. 13). Οι παραπάνω συμπεριφορές μπορεί να συμβαίνουν στον φυσικό χώρο ή/και στον κυβερνοχώρο, ενώ φαίνεται ότι αποτελούν παρενόχληση τόσο για τα άτομα που τις βιώνουν απευθείας, όσο και για όσους/ες τις αντιλαμβάνονται έμμεσα -ως παρατηρητές ή ως μέρτυρες- στο περιβάλλον τους (Κάσδαγλη & Μουρτζάκη, 2020).

Η σεξουαλική παρενόχληση αποτελεί μια μόνον μορφή έμφυλης βίας, δηλαδή βίας που κατευθύνεται εναντίον ενός ατόμου εξαιτίας του φύλου του. Άλλες συμπεριφορές που ανήκουν στο φάσμα της έμφυλης σεξουαλικής βίας, καθώς πλήττουν τις γυναίκες σε δυσανάλογο βαθμό σε σχέση με τους άνδρες, αποτελούν η παρενοχλητική παρακολούθηση (stalking), ο βιασμός, καθώς και οποιαδήποτε άλλη μορφή σεξουαλικής συμπεριφοράς (φιλί, χάδι, άγγιγμα, κ.α.) που δεν προϋποθέτει συναίνεση και επιβάλλεται με την βία, την απειλή βίας ή την δωροδοκία και τον εξαναγκασμό (Βαΐου και συν., 2021).

Σύμφωνα με Έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014), η οποία βασίστηκε σε προσωπικές συνεντεύξεις με 42.000 γυναίκες, ηλικίας 18-74 ετών, από όλες τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προέκυψε ότι το 22% των παραπάνω γυναικών δήλωσαν ότι είχαν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από τον σύντροφό τους, ενώ μία στις πέντε γυναίκες είχαν βιώσει κάποια μορφή παρενοχλητικής παρακολούθησης. Ένα αντίστοιχο ποσοστό γυναικών (20%) δήλωσε ότι είχε υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία της (π.χ. ανεπιθύμητο άγγιγμα, αγκάλιασμα ή φιλί), αναφέροντας μάλιστα σε ποσοστό 32% ως κύριο δράστη τον προϊστάμενό τους, κάποιο συνάδελφο ή πελάτη. Τέλος, από τα θύματα της παρενοχλητικής παρακολούθησης, το 23% ανέφερε ότι αναγκάστηκε να αλλάξει λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή αριθμό τηλεφώνου για να αντιμετωπίσει αυτού του είδους την παρενόχληση.

Παλαιότερη έρευνα στην Ελλάδα αποκλειστικά για την σεξουαλική παρενόχληση γυναικών στην αγορά εργασίας έδειξε ότι το 10% των εργαζομένων γυναικών ανέφεραν προσωπική εμπειρία παρενόχλησης, ενώ το 15% ανέφεραν έμμεση εμπειρία σεξουαλικής παρενόχλησης με θύματα γυναίκες από το εργασιακό, συγγενικό και φιλικό περιβάλλον (Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, 2004). Ωστόσο, σε πιο πρόσφατη διερεύνηση για την σεξουαλική παρενόχληση εργαζομένων γυναικών που διενεργήθηκε από την Action Aid (Κάσδαγλη & Μουρτζάκη, 2020), αναφέρονται πολύ υψηλότερα ποσοστά παρενόχλησης και θυματοποίησης γυναικών. Συγκεκριμένα, τα ευρήματα της τελευταίας αυτής έρευνας στο γενικό πληθυσμό των εργαζομένων γυναικών έδειξαν ότι το 21% έχουν υπάρξει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης και ότι οι μισές από αυτές τις γυναίκες παρενοχλήθηκαν από συνάδελφο. Επίσης, το 64% των γυναικών δήλωσαν ότι υπήρξαν μάρτυρες και αποδέκτριες μαρτυριών άλλων θυμάτων. Ωστόσο, μόνον το 6% των γυναικών κατήγγειλαν επίσημα το περιστατικό σε κάποιο φορέα και μόλις το 37% το ανέφερε στη διοίκηση της εταιρείας ή του οργανισμού που εργαζόταν. Τέλος, είναι αξιοσημείωτο ότι το 94% των γυναικών επεσήμανε την αναγκαιότητα θέσπισης και εφαρμογής αντίστοιχων πολιτικών από τη διοίκηση της εργασίας τους.

Η σεξουαλική βία και παρενόχληση έχει διερευνηθεί πρωτίστως στον χώρο της αγοράς εργασίας και λιγότερο στον ακαδημαϊκό χώρο, παρά το γεγονός ότι τα ποσοστά και στα πανεπιστήμια (τουλάχιστον όπου αυτά έχουν διερευνηθεί) καταγράφονται υψηλά. Για παράδειγμα, σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη μερικά χρόνια πριν, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Gendercrime (2012), σε πέντε πανεπιστημιακά ιδρύματα αντίστοιχου αριθμού χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Πολωνία και Μ. Βρετανία), βρέθηκε ότι οι μισές φοιτήτριες είχαν βιώσει σεξουαλική παρενόχληση κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους (51,1%), μία στις τρεις φοιτήτριες υπήρξε θύμα συστηματικής, εκφοβιστικής παρακολούθησης (36%), μία στις δέκα περίπου είχε υποστεί εγκληματική σεξουαλική κακοποίηση (8,7%), ενώ το 96% των δραστών ήταν

άνδρες και το 50% από αυτούς, συμφοιτητές των γυναικών. Από τους δράστες, το 7% ανήκε στο προσωπικό των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Σύμφωνα με μια πιο πρόσφατη αναφορά του Σουηδικού Συμβουλίου Έρευνας (Swedish Research Council, 2018), η οποία προέκυψε από την επισκόπηση ενός μεγάλου αριθμού δημοσιευμένων ερευνών διεθνώς, η σεξουαλική παρενόχληση συμβαίνει σε όλους τους τομείς και τις πανεπιστημιακές διαδικασίες και αφορά σε όλες τις ομάδες-μέλη των πανεπιστημιακών κοινοτήτων ανά την Ευρώπη (φοιτητικό πληθυσμό και εργαζόμενες/ους). Με βάση τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα της παραπάνω αναφοράς, τόσο οι γυναίκες όσο και οι άνδρες έχουν πέσει θύματα παρενόχλησης, ωστόσο, η σεξουαλική βία και παρενόχληση αφορά στις γυναίκες σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό. Για παράδειγμα, τα ποσοστά της σεξουαλικής παρενόχλησης εναντίον των γυναικών (εργαζομένων και φοιτητριών) κυμαίνονται, κατά μέσο όρο, από 11% έως 73% στις διάφορες χώρες, ενώ εναντίον των ανδρών από 3% έως 26%.

Οι παραπάνω μελέτες στο σύνολό τους επιβεβαιώνουν, αφενός, την έκταση του προβλήματος και, αφετέρου, ότι τα πανεπιστήμια αποτελούν περιβάλλοντα με ιεραρχικές-άνισες σχέσεις ισχύος, όπου η έμφυλη σεξουαλική βία και παρενόχληση βρίσκει γόνιμο έδαφος. Επιπλέον, φαίνεται ότι χρειάζεται περισσότερη και πιο επισταμένη έρευνα στον φοιτητικό πληθυσμό, προκειμένου να διαλευκανθεί καλύτερα η φύση και η έκταση του προβλήματος της έμφυλης βίας, καθώς και οι κοινωνικο-πολιτισμικοί παράγοντες που τη διαιωνίζουν και θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό κατάλληλων παρεμβάσεων.

Οι ελάχιστες έρευνες που έχουν διεξαχθεί στον ελλαδικό πανεπιστημιακό χώρο είναι μικρότερης κλίμακας και αποτελούν μέρος κυρίως προπτυχιακών και μεταπτυχιακών εργασιών, ενώ αφορούν αποκλειστικά στις απόψεις-στάσεις επιμέρους ομάδων του φοιτητικού πληθυσμού για την σεξουαλική παρενόχληση (βλ., Γρηγορίου 2010. Καλοειδά, και συν., 2017. Μπαρακάκη & Μπερεδήμα, 2018). Οι μελέτες αυτές, στο σύνολό τους, υπογραμμίζουν την ύπαρξη του προβλήματος στο επίπεδο της Ανώτατης Εκπαίδευσης, το συνδέουν με την διαιώνιση των έμφυλων διακρίσεων και προτρέπουν τη διεξαγωγή πιο εκτεταμένων ερευνών, καθώς και τη λήψη κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης του φαινομένου.

Εκτός από ορισμένα χαρακτηριστικά όπως η έμφυλη ταυτότητα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ηλικία, τα οποία συνδέονται σε όλες τις παραπάνω μελέτες με υψηλότερο ρίσκο θυματοποίησης, άλλοι παράγοντες όπως η ψυχική ανθεκτικότητα έχει βρεθεί ότι συνδέεται, επίσης, με εμπειρίες βίας και παρενόχλησης. Η *ψυχική ανθεκτικότητα* ορίζεται ως η ικανότητα του ατόμου για θετική προσαρμογή σε μια κατάσταση, παρά την ύπαρξη δύσκολων και αντίξωων συνθηκών και παρά την έκθεση σε παράγοντες επικινδυνότητας (Luthar, 2006. Masten, 2001). Η ψυχική ανθεκτικότητα στα πρώτα χρόνια της ενηλικίωσης τείνει να θεωρείται ένα αποκρυσταλλωμένο ψυχο-συναισθηματικό χαρακτηριστικό (Connor & Davidson, 2003), που είναι πιθανό να λειτουργήσει ως προστατευτικό φίλτρο για ριψοκίνδυνες συμπεριφορές στις οποίες ενδέχεται να εμπλακεί το άτομο (Hinduja & Patchin, 2017. Scales & Leffert, 2004. Silbereisen & Lerner, 2007). Με άλλα λόγια, τα άτομα που αισθάνονται ότι μπορούν να υπερβαίνουν επιτυχημένα νέες, απρόσμενες ή/και δύσκολες καταστάσεις (υψηλή ψυχική ανθεκτικότητα) θεωρούνται λιγότερο ευάλωτα και είναι λιγότερο πιθανό να πέσουν θύματα εκφοβισμού ή/και παρενόχλησης (Moldovan & Macarie, 2019. Thambo, et al., 2019).

Τέλος, είναι γνωστό ότι η έκθεση σε τέτοιες συμπεριφορές έχει σοβαρές αρνητικές συνέπειες σε σωματικό, ψυχολογικό και ακαδημαϊκό/εργασιακό επίπεδο, όπως είναι για παράδειγμα, η κατάθλιψη, το μετατραυματικό αγχώδες σύνδρομο, οι σωματικοί πόνοι, η κατάχρηση αλκοόλ, το μειωμένο κίνητρο εργασίας, η διακοπή σπουδών ή εργασίας, κ.α. (Swedish Research Council, 2018). Παρ' όλα αυτά, τα περισσότερα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (όπως και σε άλλους χώρους) δεν καταγγέλλονται και δεν δημοσιοποιούνται σε ποσοστό πάνω από 50% (Gendercrime, 2012. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014). Αυτό συμβαίνει κυρίως εξαιτίας των συναισθημάτων φόβου, ενοχής, ντροπής και αντεκδίκησης, αλλά και επειδή σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχουν κατάλληλες και θεσμοθετημένες διαδικασίες αναφοράς/καταγγελίας και υποστήριξης των θυμάτων.

Ωστόσο, η αφάνεια του προβλήματος, η έλλειψη αξιόπιστων ερευνητικών δεδομένων και η στήριξη αποκλειστικά και μόνον σε εκτιμήσεις δεν βοηθούν στη ανάληψη πρωτοβουλιών και στην

εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων πρόληψης ή/και αντιμετώπισης. Με βάση τα παραπάνω, καθώς και την πρόσφατη δημοσιοποίηση πολλών περιπτώσεων σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης στον ελλαδικό ακαδημαϊκό, καλλιτεχνικό και αθλητικό χώρο (#metoo, Greece), θεωρήθηκε σκόπιμη και επιτακτική η διενέργεια μιας έρευνας για την αποτύπωση του φαινομένου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Η έρευνα διαφωτίζει σημαντικές πλευρές του προβλήματος και αποτελεί ενδεχομένως την αφετηρία για το σχεδιασμό μιας πολιτικής ενάντια στη σεξουαλική βία και την παρενόχληση που θα περιλαμβάνει -μεταξύ άλλων- την εφαρμογή εξειδικευμένων υπηρεσιών καθοδήγησης και στήριξης του φοιτητικού πληθυσμού.

2. Μεθοδολογία έρευνας

Η έρευνα ακολούθησε τις αρχές της ποσοτικής μεθοδολογίας και υλοποιήθηκε μέσω της ανώνυμης συμπλήρωσης ενός ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, το οποίο διακινήθηκε διαδικτυακά στο σύνολο του φοιτητικού πληθυσμού του Ιδρύματος, αποκλειστικά μέσω προσωπικών ιδρυματικών λογαριασμών ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (emails).

Το μήνυμα ήταν προσωπικό και περιελάμβανε (α) τις απαραίτητες πληροφορίες για τον στόχο της έρευνας, τη διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και την πλήρη ανωνυμία των δεδομένων (έντυπο ενημέρωσης), (β) τη δήλωση συγκατάθεσης των συμμετεχόντων/ουσών, και τέλος, (γ) το σύνδεσμο με το ερωτηματολόγιο (βλ. Παράρτημα Ι).

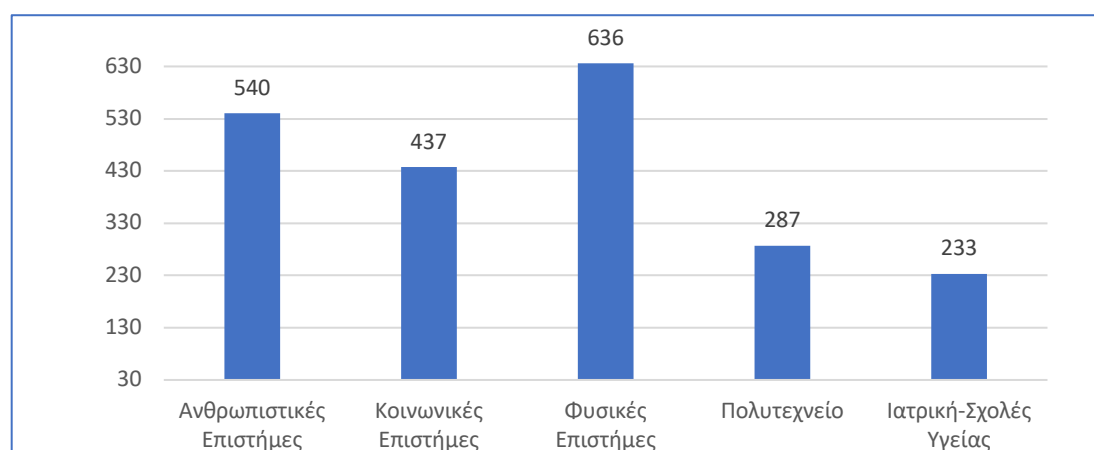
Η συλλογή των δεδομένων ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2021 και ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2022. Για την προσέλκυση του φοιτητικού πληθυσμού και τη συμπλήρωση επαρκή αριθμού ερωτηματολογίων, η Ερευνητική Ομάδα απευθύνθηκε σε πανεπιστημιακές δομές/υπηρεσίες (Γραμματείες Τμημάτων, ΚΗΔ, Πανεπιστημιακές Επιτροπές, κ.α.) και φοιτητικές ενώσεις (π.χ. ΦΥΛΙΣ). Η αποστολή του μηνύματος με όλα τα απαραίτητα έντυπα και το σύνδεσμο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου επαναλήφθηκε δύο φορές (τον Νοέμβριο του 2021 και τον Ιανουάριο του 2022), έως ότου συγκεντρωθεί ο απαραίτητος αριθμός συμπληρωμένων ερωτηματολογίων.

2.1. Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας (N=2134) προήλθε από το σύνολο του φοιτητικού πληθυσμού του Α.Π.Θ. Το 81% του δείγματος ήταν προπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες και το 19% μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες, ενώ η ηλικία τους κυμάνθηκε ως εξής: το 78,44% ήταν 18-24 ετών (N1=1674), το 10,97% ήταν 25-29 ετών (N2=234), το 6,42% ήταν 29-39 ετών (N3=137) και ένα 4,13% ήταν πάνω από 40 ετών (N4=88). Επιπλέον, το 70,5% ήταν γυναίκες, το 27,0% ήταν άνδρες, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 2,5% είτε δεν δήλωσε φύλο, είτε δήλωσε «άλλο» ως προς την έμφυλη ταυτότητα. Τέλος, το 5,6% του δείγματος δήλωσε ότι έχει μια ειδική εκπαιδευτική ανάγκη (π.χ., μαθησιακή δυσκολία, κινητική αναπηρία, χρόνια ασθένεια, κ.α.).

Στο Διάγραμμα (Διάγραμμα 1) που ακολουθεί απεικονίζεται η κατανομή του δείγματος ανά επιστημονικό πεδίο.

Διάγραμμα 1. Αριθμός συμμετεχόντων ανά επιστημονικό πεδίο.

Η ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων ανά επιστημονικό πεδίο είναι: Ανθρωπιστικές Επιστήμες: 25,3%, Κοινωνικές Επιστήμες: 20,5%, Φυσικές Επιστήμες: 29,8%, Τεχνολογικές Επιστήμες-Πολυτεχνείο: 13,5%, και Ιατρική-Επιστήμες Υγείας: 10,9%.

Η κατανομή των Τμημάτων ανά επιστημονικό πεδίο ήταν η εξής:

Ανθρωπιστικές Επιστήμες: Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Τμήμα Θεάτρου, Τμήμα Κινηματογράφου, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Τμήμα Θεολογίας, Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Τμήμα Φιλολογίας και Τμήμα Νομικής.

Κοινωνικές Επιστήμες: Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Σέρρες), Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Τμήμα Ψυχολογίας.

Φυσικές Επιστήμες: Τμήμα Βιολογίας Τμήμα Γεωλογίας, Τμήμα Γεωπονίας, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Πληροφορικής, Τμήμα Φυσικής, Τμήμα Χημείας, Τμήμα Βιολογίας, και Τμήμα Μαθηματικών.

Τεχνολογικές Επιστήμες-Πολυτεχνείο: Τμήμα Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχ. Υπολογιστών Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών, Τμήμα Χημικών Μηχανικών, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών.

Ιατρική-Επιστήμες Υγείας: Τμήμα Ιατρικής, Τμήμα Κτηνιατρικής, Τμήμα Οδοντιατρικής, και Τμήμα Φαρμακευτικής.

2.2. Εργασία

Τα εργαλεία (κλίμακες) που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα ήταν τα εξής:

(α) Ερωτηματολόγιο για τη σεξουαλική βία και παρενόχληση

Για τη διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών του φοιτητικού πληθυσμού ως προς τις μορφές σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης χρησιμοποιήθηκε ως πρότυπο ένα ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε για τον ίδιο σκοπό από την Ένωση των Αμερικανικών Πανεπιστημίων (Association of American Universities), με τίτλο “Campus Climate Survey on Sexual Assault and Misconduct” (David Cantor, et al., 2020). Το ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε στα ελληνικά και προσαρμόστηκε στις ανάγκες της παρούσας έρευνας. Τα μέλη της Ερευνητικής Ομάδας εξασφάλισαν την άδεια μετάφρασης και χρήσης του ερωτηματολογίου από τον αρμόδιο φορέα.

Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε ένα βασικό κορμό ερωτήσεων, οι οποίες ήταν καταναμημένες στις παρακάτω ενότητες:

- (1) Δημογραφικά στοιχεία.
- (2) Εκτίμηση του αισθήματος κοινωνικής συνοχής και συναισθηματικής ασφάλειας στο πανεπιστημιακό περιβάλλον καθώς και του του κινδύνου εμπειρίας φαινομένων σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης στο πλαίσιο της πανεπιστημιακής ζωής.
- (3) Γνώση των δομών και των υπηρεσιών στήριξης στο πανεπιστήμιο σε σχέση με φαινόμενα σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης.
- (4) Εμπειρίες περιστατικών σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, των επιπτώσεων και των τρόπων αντιμετώπισής τους στο πλαίσιο της πανεπιστημιακής ζωής.
- (5) Απόψεις για τις πανεπιστημιακές υποστηρικτικές υπηρεσίες σε σχέση με την πρόληψη και την αντιμετώπιση περιστατικών σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης.
- (6) Απόψεις για τη συμπεριφορά των παρισταμένων σε σχέση με περιστατικά σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης.

(β) Κλίμακα Ψυχικής Ανθεκτικότητας

Η μέτρηση της ψυχικής ανθεκτικότητας του φοιτητικού πληθυσμού πραγματοποιήθηκε με τη σύντομη έκδοση της Κλίμακας Ανθεκτικότητας (The Connor-Davidson Resilience Scale, CD-RISC-10) των Connor και Davidson (2003), από τους οποίους προηγήθηκε η εξασφάλιση της σχετικής άδειας μετάφρασης και χρήσης. Η πρωτότυπη-εκτεταμένη κλίμακα περιελάμβανε 25 προτάσεις/δηλώσεις αυτοαναφοράς που διερευνούν την ικανότητα του ατόμου για θετική προσαρμογή σε μια κατάσταση,

παρά την ύπαρξη δύσκολων και αντίξωων συνθηκών και παρά την έκθεση σε παράγοντες επικινδυνότητας. Ωστόσο, η πολυπαραγοντική δομή της πρωτότυπης κλίμακας θεωρείται συχνά ασταθής, εν αντιθέσει με την μονοπαραγοντική δομή της σύντομης εκδοχής της κλίμακας, η οποία παρουσιάζει πολύ καλές ψυχομετρικές ιδιότητες ($\alpha = .85$) σε δείγμα φοιτητικού πληθυσμού (Campbell-Sills & Stein, 2007), όπου εστιάζει και η παρούσα έρευνα.

Ειδικότερα, η συγκεκριμένη σύντομη εκδοχή της κλίμακας ανθεκτικότητας περιλαμβάνει 10 αντιπροσωπευτικές δηλώσεις/προτάσεις, που απαντώνται σε μια πεντάβαθμη κλίμακα Likert (από 1 = *Καθόλου αληθές* έως 5 = *Σχεδόν πάντα αληθές*) και αντικατοπτρίζουν την ικανότητα των ατόμων να ανέχονται εμπειρίες όπως η αλλαγή, τα προσωπικά προβλήματα, η ασθένεια, η πίεση, η αποτυχία και τα οδυνηρά συναισθήματα (π.χ., «Είμαι ικανός/ή να προσαρμόζομαι όταν συμβαίνουν αλλαγές», «Μπορώ να ανταποκριθώ σε ο,τιδήποτε συμβεί, κ.α.»).

(γ) Κλίμακα Κατάθλιψης, Άγχους, Στρες

Η μέτρηση των συναισθημάτων κατάθλιψης, άγχους και στρες του φοιτητικού πληθυσμού πραγματοποιήθηκε με την Κλίμακα Κατάθλιψης, Άγχους και Στρες (Depression, Anxiety, Stress Scale 21, DASS-21) (Lovibond & Lovibond, 1995), η οποία εξετάζει το βαθμό στον οποίο βιώθηκαν τα συγκεκριμένα συναισθήματα από μη κλινικό πληθυσμό κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα. Θα πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι η συγκεκριμένη κλίμακα δεν αποτελεί διαγνωστικό εργαλείο ψυχικής νόσου (όπως η κατάθλιψη για παράδειγμα), αλλά ένα εργαλείο αυτό-αναφοράς σε σχέση με ορισμένες συναισθηματικές καταστάσεις και συμπεριφορές. Η εν λόγω κλίμακα έχει σταθμιστεί στο ελληνικό πλαίσιο από τους Pezirkianidis, Karakasidou, Lakioti, Stalikas και Galanakis (2018) σε ευρύ δείγμα ηλικίας 18-65 ετών, παρουσιάζοντας πολύ καλές ψυχομετρικές ιδιότητες.

Ειδικότερα, η ελληνική εκδοχή της κλίμακας, για την οποία έχει εξασφαλιστεί η σχετική άδεια χρήσης, περιλαμβάνει 21 προτάσεις/δηλώσεις που επιβεβαιώνουν το αρχικό μοντέλο των τριών παραγόντων που αντιστοιχούν στα συναισθήματα της κατάθλιψης ($\alpha = 0.85$), τους άγχους, ($\alpha = 0.84$) και του στρες ($\alpha = 0.84$). Οι ερωτώμενοι/ες καλούνται να αναφέρουν τον βαθμό που τους αντιπροσωπεύει η εκάστοτε πρόταση/δήλωση σε μια τετράβαθμη κλίμακα Likert (από 1 = *Δεν ισχυροποτέ/καθόλου για μένα*, έως 4 = *Ισχυρο για μένα πάρα πολύ ή τις περισσότερες φορές*). Ενδεικτικά παραδείγματα των προτάσεων/δηλώσεων είναι τα εξής: (κατάθλιψη: «Δεν μπορούσα να βιώσω κανένα θετικό συναίσθημα», άγχος: «Ένιωσα φοβισμένος/η χωρίς να υπάρχει λόγος», στρες: «Μου ήταν δύσκολο να χαλαρώσω»).

Το σύνολο του ερωτηματολογίου και οι επιμέρους κλίμακες παρουσιάζονται στο Παράρτημα III της παρούσας έκθεσης.

2.3. Ανωνυμία και ασφάλεια

Καθώς στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας συλλέχθηκαν ευαίσθητα, προσωπικά δεδομένα (π.χ., ηλικία, φύλο, σεξουαλικός προσανατολισμός, αναφορές παρενόχλησης και θυματοποίησης, εμπειρίες σεξουαλικής κακοποίησης, κ.α.), ακολουθήθηκαν πιστά όλες οι αρχές που διέπουν την ερευνητική δεοντολογία, αλλά και τη σχετική νομοθεσία που ισχύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τις 28 Μαΐου 2018, σύμφωνα και με την πολιτική προστασίας προσωπικών δεδομένων που ακολουθεί το Α.Π.Θ. (www.auth.gr/gdpr). Ταυτόχρονα, η έρευνα είχε την έγκριση της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Α.Π.Θ. (αρ. πρωτ. 148172/2021) (βλ. Παράρτημα IV).

Ειδικότερα, πριν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου προηγούνταν αναλυτικές οδηγίες ενημέρωσης προς τους/τις συμμετέχοντες/ουσες σε σχέση με το σκοπό της έρευνας, το περιεχόμενό της, τη φύση των ερωτήσεων καθώς και τις διαδικασίες συμμετοχής τους, προκειμένου να δηλώσουν τη συγκατάθεσή τους, η οποία ήταν απαραίτητη για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα II). Βασικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στην έρευνα ήταν η φοιτητική ιδιότητα στο Α.Π.Θ., είτε σε προπτυχιακό είτε σε μεταπτυχιακό επίπεδο, και η ηλικία άνω των 18 ετών.

Επιπλέον, η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική, που σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούσαν είτε να αρνηθούν εξ αρχής τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, χωρίς καμία επίπτωση σε κανένα επίπεδο, είτε να μην απαντήσουν σε κάποια/ες από τις ερωτήσεις ή να αποχωρήσουν κατά

τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς καμία αιτιολόγηση. Διευκρινίστηκε, ωστόσο, ότι η αποχώρηση από την ερευνητική διαδικασία και η διαγραφή των απαντήσεών τους θα ήταν εφικτή έως ένα σημείο, καθώς μετά την οριστική υποβολή του συμπληρωμένου ερωτηματολογίου δεν θα ήταν δυνατή η ταυτοποίηση των απαντήσεών τους. Η διαδικασία της ηλεκτρονικής συλλογής των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω μιας σύγχρονης πλατφόρμας (π.χ., <https://www.limesurvey.org/solutions/universities>), βάσει της οποίας δεν ήταν δυνατή η ταυτοποίηση των συμμετεχόντων/ουσών (π.χ. δεν καταγραφόταν η διεύθυνση IP) από τα δεδομένα και τις πληροφορίες που παραχωρούσαν στο πλαίσιο της έρευνας.

Στο έντυπο ενημέρωσης προσφέρθηκαν, επίσης, στοιχεία επικοινωνίας με την υπηρεσία υποστήριξης της έρευνας και άλλες υπηρεσίες ψυχολογικής στήριξης εντός του Ιδρύματος, κυρίως για τις περιπτώσεις εκείνες που κάποιος/α φοιτητής/τρια μπορεί να αισθανόταν έντονη δυσφορία κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Παρότι στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι τα περισσότερα άτομα δεν θεωρούν επιβλαβή ή επικίνδυνη τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχες έρευνες, αλλά το αντίθετο (Wager, 2012; Yeater, Miller, Rinehart, & Nason, 2012), λήφθηκαν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος πρόκλησης οποιασδήποτε μορφής δυσφορίας. Έτσι, κατά τη διάρκεια συλλογής των δεδομένων λειτούργησε μια ειδική υπηρεσία στήριξης για τους/τις συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα (help desk), μέσω ειδικού λογαριασμού ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (sexharass@auth.gr). Στην ειδική αυτή υπηρεσία μπορούσαν να απευθυνθούν οι συμμετέχοντες/ουσες τόσο για τεχνικά ζητήματα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, όσο και για άλλου τύπου ερωτήσεις/διευκρινίσεις σε σχέση με την έρευνα και άλλες υπηρεσίες στήριξης. Επιπλέον, σε κάθε σελίδα του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, το άτομο ήταν σε θέση να βλέπει τους συνδέσμους που τον οδηγούσαν αυτόματα είτε στα στοιχεία της έρευνας (π.χ. έντυπο ενημέρωσης), είτε στα στοιχεία επικοινωνίας των υποστηρικτικών υπηρεσιών. Να σημειωθεί ότι δεν υπήρξε κανένα ερώτημα ή άλλου είδους μήνυμα από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας και, ειδικότερα, κατά τη συλλογή των δεδομένων.

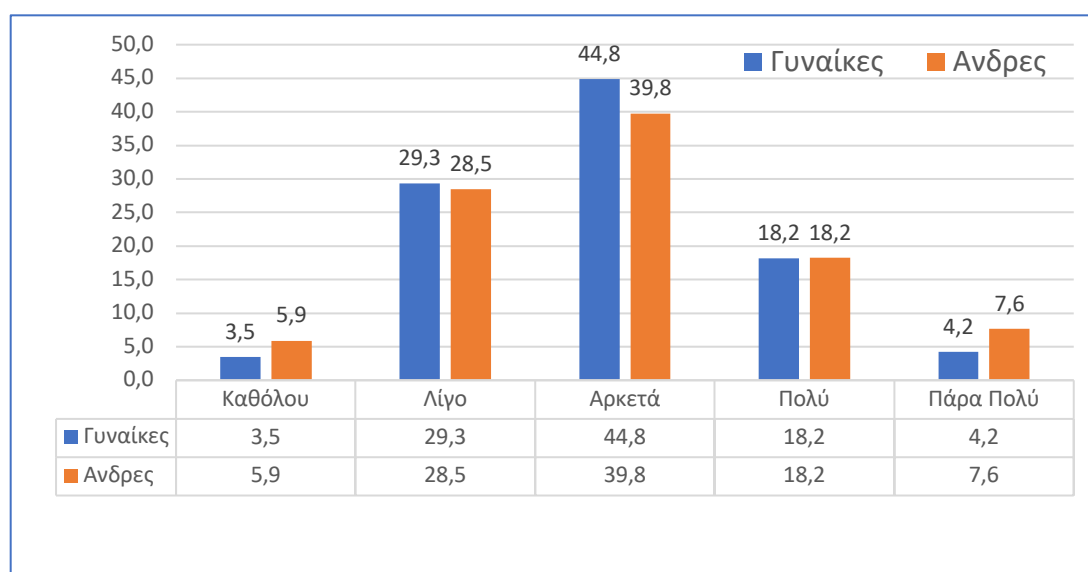
Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα ανώνυμα και μη ταυτοποιήσιμα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν πρωτίστως για ερευνητικούς σκοπούς σε ακαδημαϊκές μελέτες, δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες. Η ηλεκτρονική βάση με τα ανώνυμα δεδομένα φυλάσσεται σε ασφαλές ηλεκτρονικό υπολογιστή μέλους της Ερευνητικής Ομάδας, ενώ ο server στον οποίο συλλέχθηκαν τα δεδομένα είναι κρυπτογραφημένος, διασφαλίζοντας την πλήρη ανωνυμία των συμμετεχόντων/ουσών.

3. Αποτελέσματα

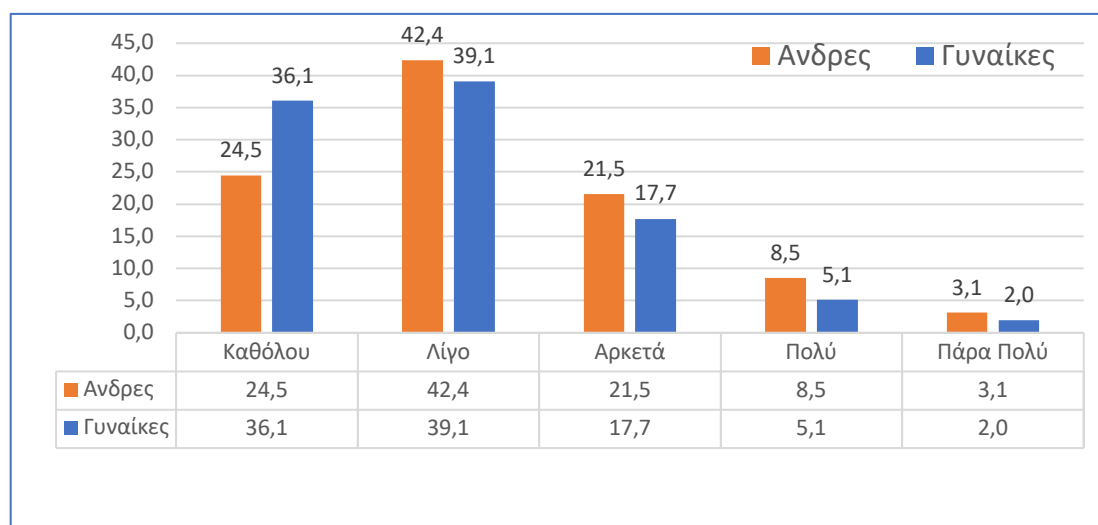
3.1. Η ζωή στην πανεπιστημιακή κοινότητα

Ορισμένες από τις αρχικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αφορούσαν στο *αίσθημα του «ανήκειν»* και, ειδικότερα, στο κατά πόσον φοιτητές και φοιτήτριες αισθάνονται ότι αποτελούν μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, αν αισθάνονται άνετα να αναζητήσουν συμβουλές από το διδακτικό ή άλλο προσωπικό του Ιδρύματος και αν θεωρούν ότι τόσο οι φοιτητές/τριες όσο και το προσωπικό του Α.Π.Θ., συμπεριλαμβανομένων των Πανεπιστημιακών Αρχών, ενδιαφέρονται για την ευζωία των υπολοίπων μελών του Ιδρύματος. Στα Διαγράμματα (Διαγράμματα 2 έως 6) του ακολουθούν απεικονίζεται η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών και των φοιτητριών (ανά φύλο), σε όλες τις παραπάνω ερωτήσεις.

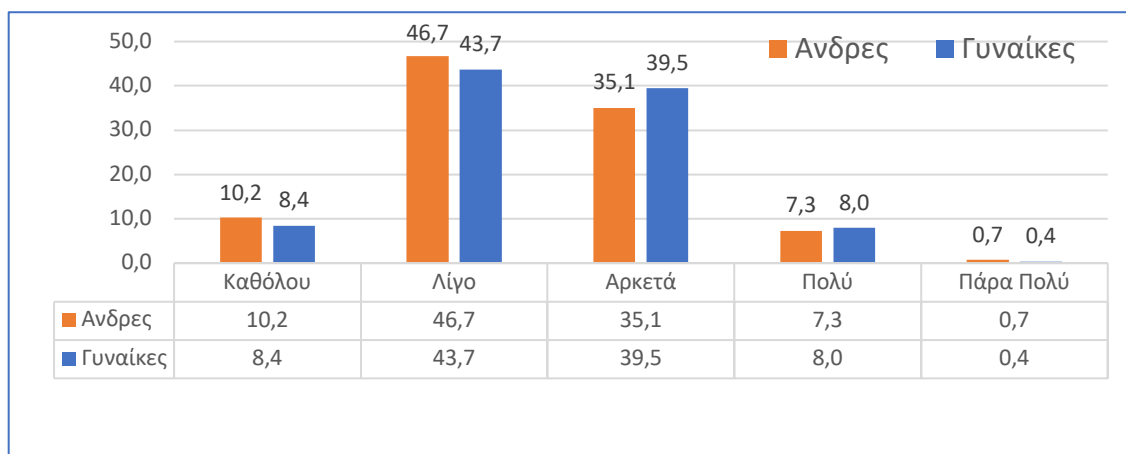
Διάγραμμα 2. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον αισθάνεσαι μέλος της πανεπιστημιακής κοινότητας του Α.Π.Θ;»

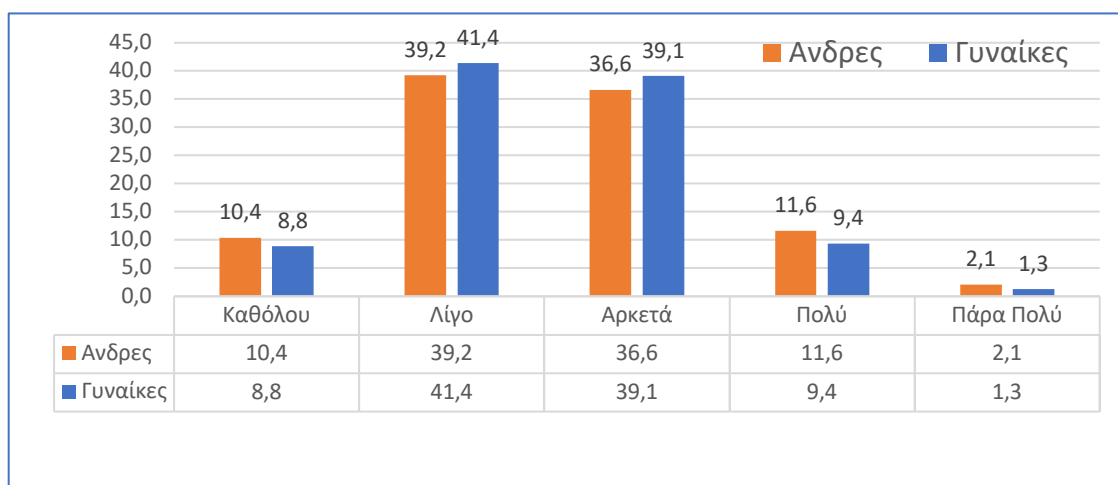
Διάγραμμα 3. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον αισθάνεσαι άνετα να αναζητήσεις συμβουλές από το διδακτικό ή άλλου είδους προσωπικό του Α.Π.Θ., ακόμη και για κάποιο προσωπικό σου ζήτημα;»

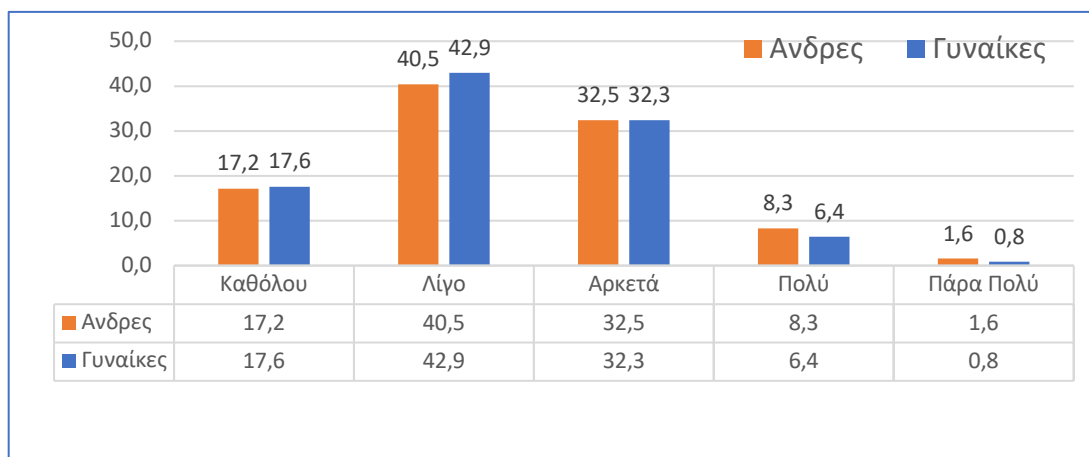
Διάγραμμα 4. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον θεωρείς ότι ενδιαφέρονται τα μέλη της φοιτητικής κοινότητας στο Α.Π.Θ. για την ευζωία των άλλων μελών;»

Διάγραμμα 5. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον θεωρείς ότι ενδιαφέρεται το διδακτικό ή άλλου είδους προσωπικό του Α.Π.Θ. για την ευζωία των μελών της φοιτητικής κοινότητας;»

Διάγραμμα 6. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον θεωρείς ότι ενδιαφέρονται οι Αρχές του Α.Π.Θ. για την ευζωία των μελών της φοιτητικής κοινότητας;»

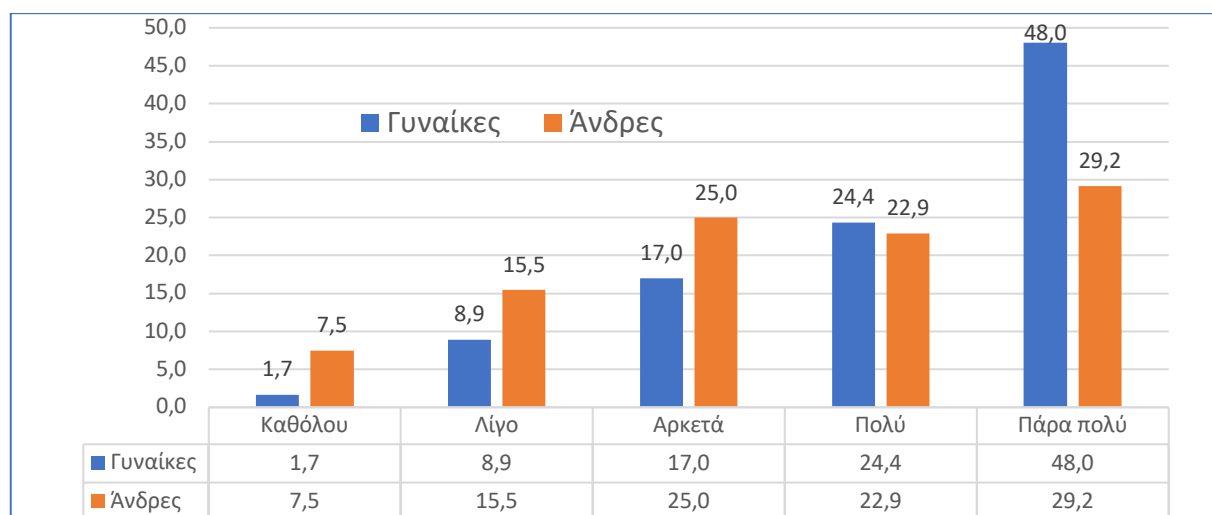

Συνολικά, η πλειονότητα των φοιτητών και των φοιτητριών δήλωσαν ότι ταυτίζονται σε μέτριο βαθμό με την πανεπιστημιακή κοινότητα (σε ποσοστά που κυμαίνονται από 40-45%), ενώ, σε γενικές γραμμές, ανέφεραν ότι δεν αισθάνονται άνετα να απευθυνθούν για συμβουλές και βοήθεια στο προσωπικό του Ιδρύματος. Στις ερωτήσεις που αφορούσαν στις αντιλήψεις τους σχετικά με το κατά πόσο ο φοιτητικός πληθυσμός, το προσωπικό και οι αρχές του Ιδρύματος ενδιαφέρονται για την ευζωία των υπολοίπων μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας, οι απαντήσεις της πλειονότητας των συμμετεχόντων/ουσών ήταν μοιρασμένες ανάμεσα στο λίγο και στο αρκετά.

Σε σχέση με τις παραπάνω ερωτήσεις πραγματοποιήθηκε, επιπλέον, Ανάλυση Λανθανουσών Τάξεων (Latent Class Analysis, LCA), από την οποία αναδείχθηκαν τέσσερις ομάδες φοιτητών/τριών. Οι ομάδες αυτές προέκυψαν βάσει των απαντήσεων των συμμετεχόντων/ουσών και ανάλογα με το αν οι τελευταίοι/ες δήλωσαν ότι ταυτίζονται σε χαμηλό, μέτριο ή υψηλό βαθμό με όλες τις παραπάνω ερωτήσεις. Η πρώτη ομάδα, που περιλαμβάνει την πλειονότητα των συμμετεχόντων/ουσών (50,15%), φάνηκε να ταυτίζεται σε χαμηλό βαθμό με όλες τις σχετικές ερωτήσεις, η δεύτερη ομάδα (27,39%) σε μέτριο έως χαμηλό βαθμό, ενώ η τρίτη ομάδα (13,48%) φάνηκε να ταυτίζεται σε μέτριο έως υψηλό βαθμό με τις αντίστοιχες ερωτήσεις. Τέλος, η τέταρτη ομάδα, σε ποσοστό 8,98%, ταυτίστηκε σε υψηλό βαθμό με όλες τις σχετικές ερωτήσεις. Αυτό σημαίνει ότι ένα 9% των φοιτητών/τριών δήλωσαν ότι αισθάνονται μέλη της κοινότητας του Α.Π.Θ. και ότι μπορούν να αναζητήσουν συμβουλές ή/και στήριξη από άλλους/ες φοιτητές/τριες και το προσωπικό του Ιδρύματος, καθώς θεωρούν ότι αυτοί/ες ενδιαφέρονται για την ευζωία τους.

Οι επόμενες δύο ερωτήσεις αφορούσαν στην **εκτίμηση του κινδύνου** εκ μέρους των φοιτητών/τριών όσον αφορά το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης. Έτσι, στο ερώτημα «κατά πόσον θεωρείς ανησυχητικό το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας ή/και της παρενόχλησης στο Α.Π.Θ.», στην πλειονότητά τους φοιτητές και φοιτητρίες δήλωσαν ότι το θεωρούν από πολύ έως πάρα πολύ ανησυχητικό (Διάγραμμα 7). Βέβαια, το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών (72,4%) ήταν πολύ υψηλότερο από εκείνο των ανδρών (52,1%). Η διαφορά των μέσων τιμών των ανδρών και γυναικών, στην παραπάνω ερώτηση ήταν και στατιστικά σημαντική ($p < 0,001$).

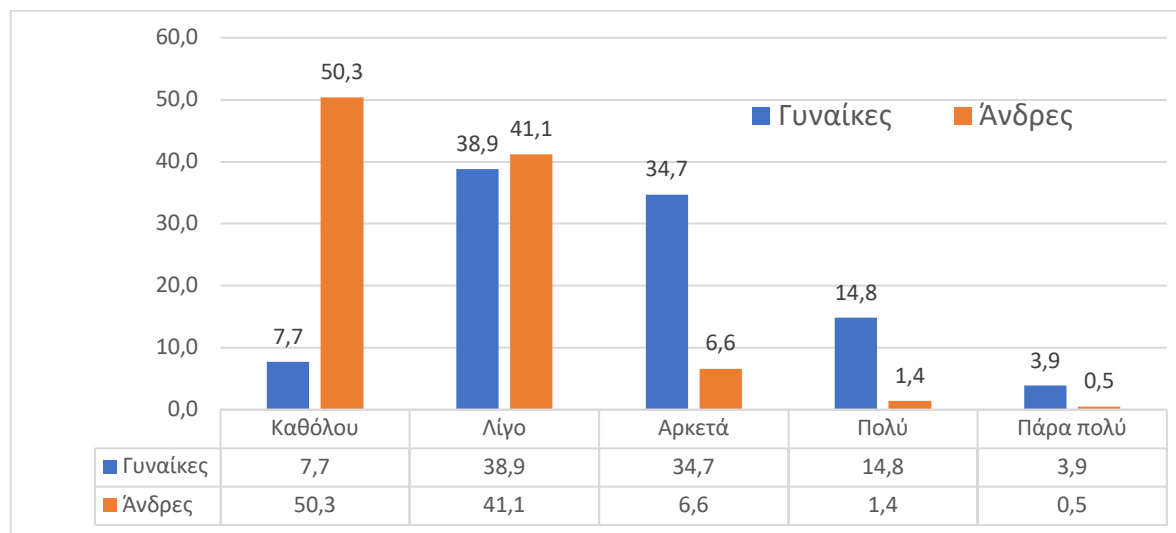
Διάγραμμα 7. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον θεωρείς ανησυχητικό το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας ή/και της παρενόχλησης στο Α.Π.Θ.»

Από την άλλη πλευρά, η πλειονότητα των φοιτητών/τριών δήλωσε ότι είναι ελάχιστη η πιθανότητα (από καθόλου έως λίγο) να υποστούν οι ίδιοι/ες σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση εντός του Ιδρύματος (Διάγραμμα 8). Ωστόσο, τα ποσοστά ανδρών-γυναικών σε κάθε απάντηση διαφοροποιήθηκαν και σε αυτήν την ερώτηση. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των ανδρών που δήλωσε ότι δεν υπάρχει σχεδόν καμία πιθανότητα να υποστεί σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση εντός του Πανεπιστημίου ήταν 91,4% σε σχέση με το 46,6% των γυναικών. Αντίθετα, οι γυναίκες που δήλωσαν

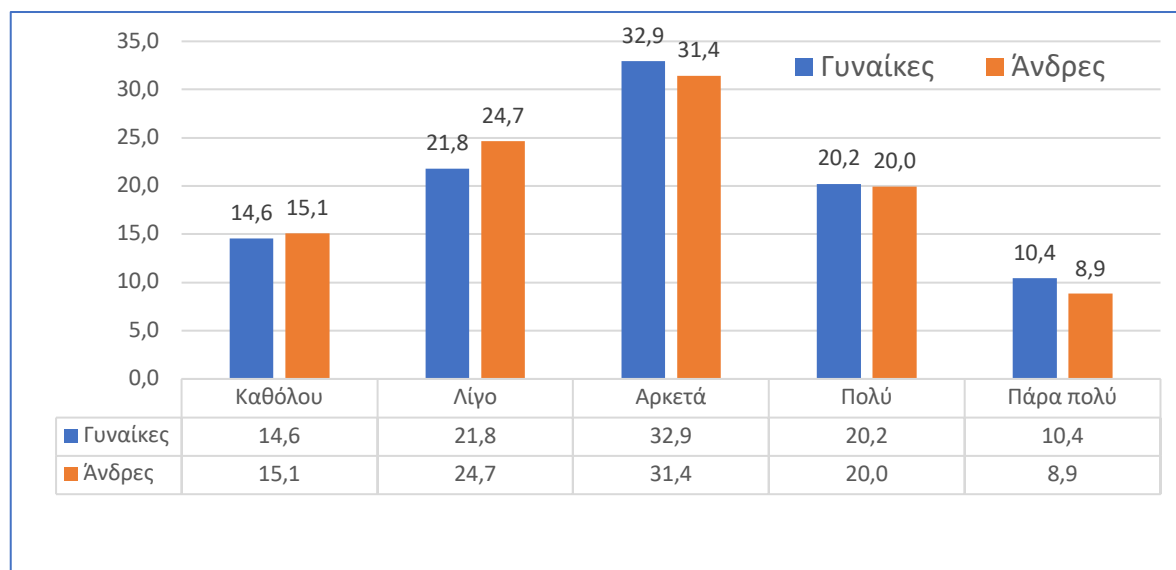
ότι υπάρχει τέτοια πιθανότητα (από αρκετά έως πάρα πολύ) ήταν 53,4% σε σχέση με μόλις το 8,5% των ανδρών. Σε αυτή την ερώτηση, η διαφορά των μέσων τιμών των ανδρών και γυναικών ήταν και στατιστικά σημαντική ($p < 0,001$).

Διάγραμμα 8. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον θεωρείς πιθανό να υποστείς σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση ως μέλος της φοιτητικής κοινότητας του Α.Π.Θ.»

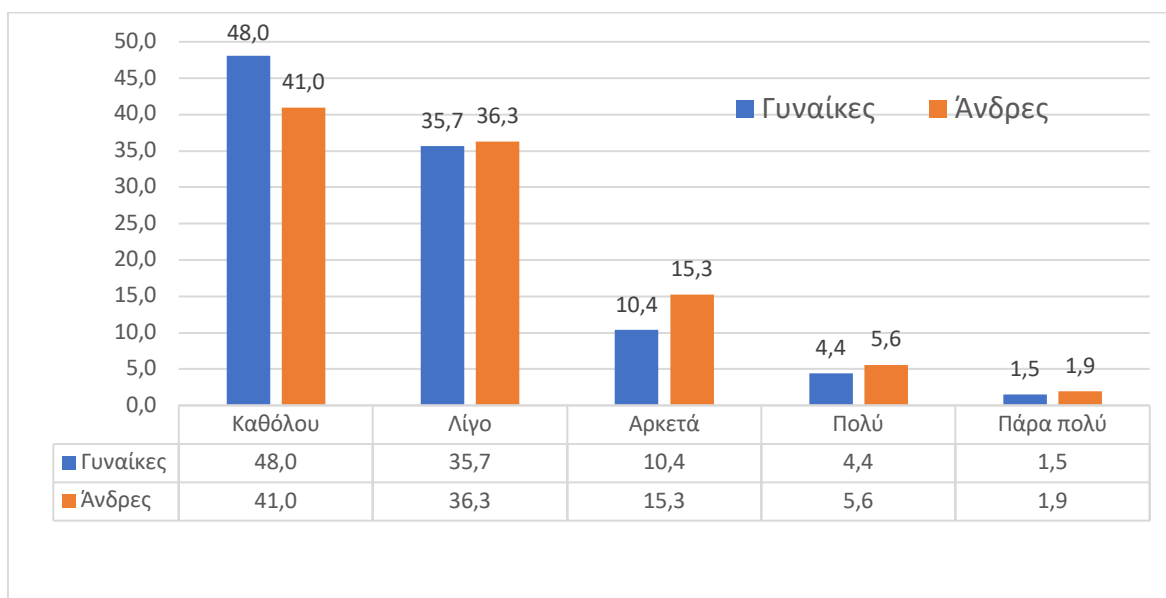
Αναφορικά με τις *γνώσεις* τους ως προς τα θέματα αυτά, περίπου το 60% των φοιτητών και των φοιτητριών φάνηκε να γνωρίζουν από αρκετά έως πάρα πολύ πώς ορίζονται η σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το 14,6% των φοιτητών και το 15,1% των φοιτητριών δήλωσε ότι δεν γνωρίζει καθόλου πώς ορίζονται οι παραπάνω συμπεριφορές (Διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον γνωρίζεις πώς ορίζονται η σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση στο Α.Π.Θ.»

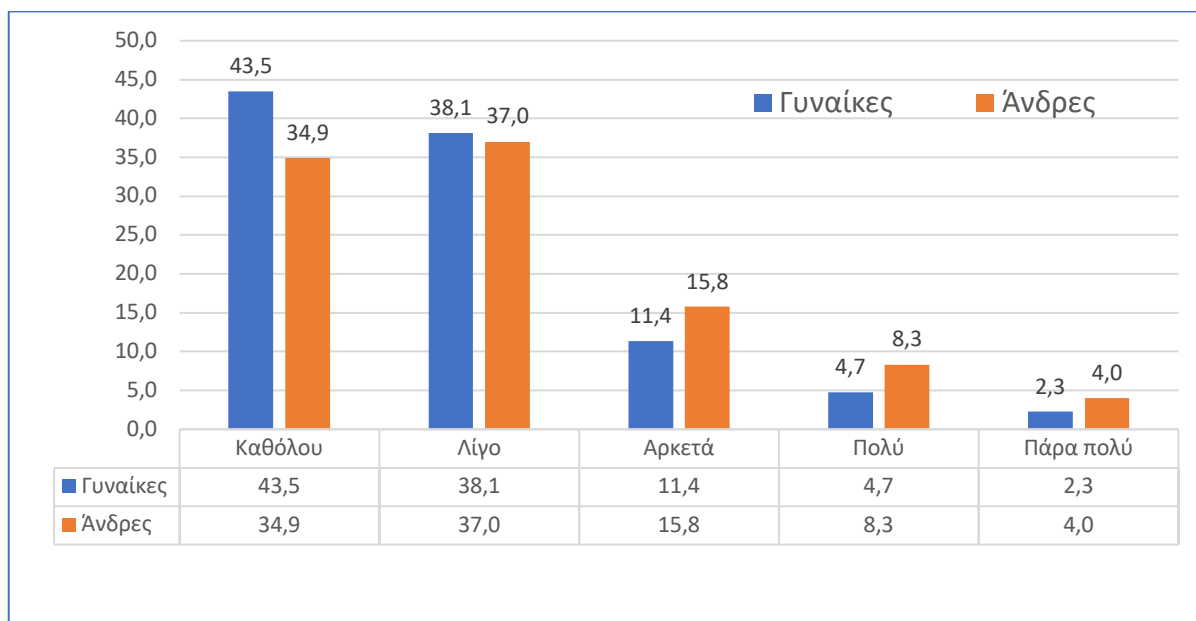

Επιπλέον, η πλειονότητα των φοιτητών/τριών που συμμετείχαν στην έρευνα (σε ποσοστά πάνω από 70%) δεν γνωρίζει καθόλου ή γνωρίζει ελάχιστα (λίγο) που μπορεί να αναζητήσει βοήθεια εντός του Ιδρύματος, εάν οι ίδιοι/ες ή άλλο μέλος της φοιτητικής κοινότητας έχει υποστεί σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση (Διάγραμμα 10), ή πού μπορεί να αναφέρει ή/και να καταγγείλει το περιστατικό (Διάγραμμα 11).

Διάγραμμα 10. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον γνωρίζεις πού μπορείς να αναζητήσεις βοήθεια στο Α.Π.Θ., εάν εσύ ή κάποιο άλλο μέλος της φοιτητικής κοινότητας έχει υποστεί σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση;»

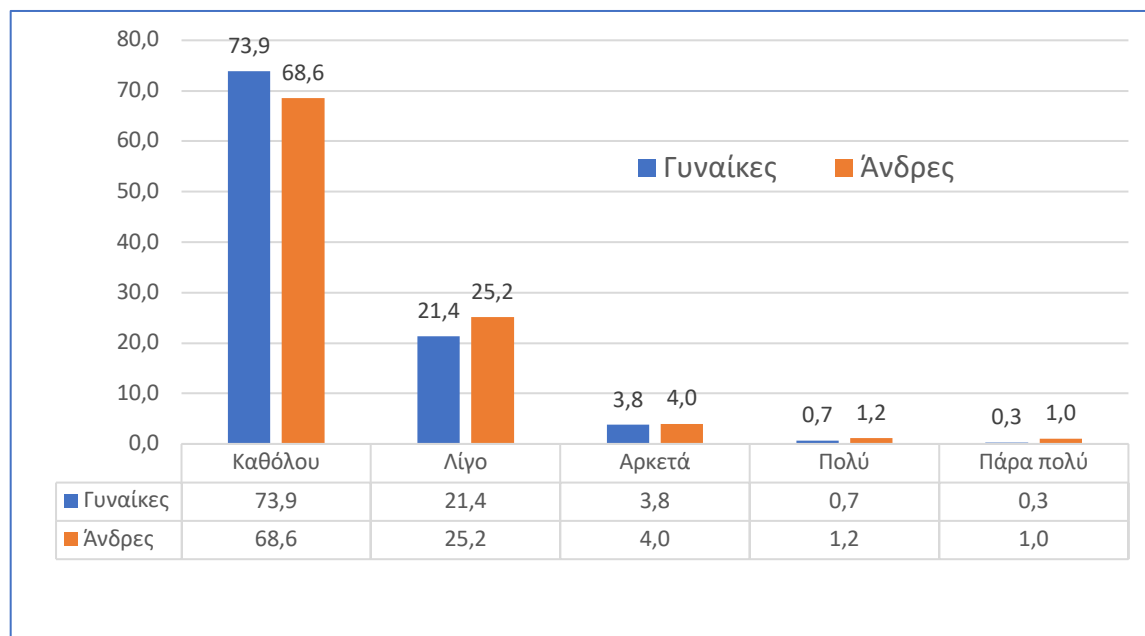

Διάγραμμα 11. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον γνωρίζεις πού μπορείς να αναφέρεις ή να καταγγείλεις ένα περιστατικό σεξουαλικής βίας ή/και παρενόχλησης στο Α.Π.Θ.;»

Ακόμη περισσότεροι/ες ήταν οι φοιτητές/τριες που δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν καθόλου τι είδους διαδικασίες ακολουθούνται μετά από κάποια αναφορά/καταγγελία σεξουαλικής βίας ή/και παρενόχλησης εντός του Ιδρύματος (Διάγραμμα 12).

Διάγραμμα 12. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Κατά πόσον γνωρίζεις τη διαδικασία που ακολουθείται όταν κάποιο μέλος της φοιτητικής κοινότητας αναφέρει ή καταγγείλει ένα περιστατικό σεξουαλικής βίας ή/και παρενόχλησης στο Α.Π.Θ.;»

Τέλος, στον Πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 1) απεικονίζονται τα ποσοστά των φοιτητών/τριών του δείγματος που δήλωσαν ότι γνωρίζουν μια σειρά από δομές και υπηρεσίες του Ιδρύματος. Φαίνεται ότι η πλειονότητα των φοιτητών/τριών (59,2%) γνωρίζει τον σκοπό και τις υπηρεσίες του Κέντρου Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης (ΚΕ.ΣΥ.ΨΥ.) του Α.Π.Θ., ακολουθεί το ποσοστό των φοιτητών/τριών (32,3%) που γνωρίζουν την Επιτροπή Ισότητας των Φύλων (Ε.Ι.Φ.) και, στη συνέχεια, το ποσοστό αυτών (26,3%) που γνωρίζουν το Ιατρείο της Φοιτητικής Λέσχης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ένα 28,8 % των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα δήλωσε ότι δεν γνωρίζει καμία από τις παραπάνω ή άλλες δομές/υπηρεσίες του Α.Π.Θ. (π.χ. Συνήγορος φοιτητή, ποικίλες Επιτροπές, κ.α.).

Πίνακας 1. Γνώσεις φοιτητών/τριών ως προς τις δομές/υπηρεσίες Α.Π.Θ.

Δομές/υπηρεσίες	%
Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης	59,2
Επιτροπή Ισότητας των Φύλων (Ε.Ι.Φ.)	32,3
Συνήγορος φοιτητή/τριας	13,7
Επιτροπή Κοινωνικής Μέριμνας, Ψυχολογικής Υποστήριξης και Παρατηρητηρίου Φοιτητών/ητριών	16,3
Ιατρείο Φοιτητικής Λέσχης	26,3
Κανένα από τα παραπάνω	28,8

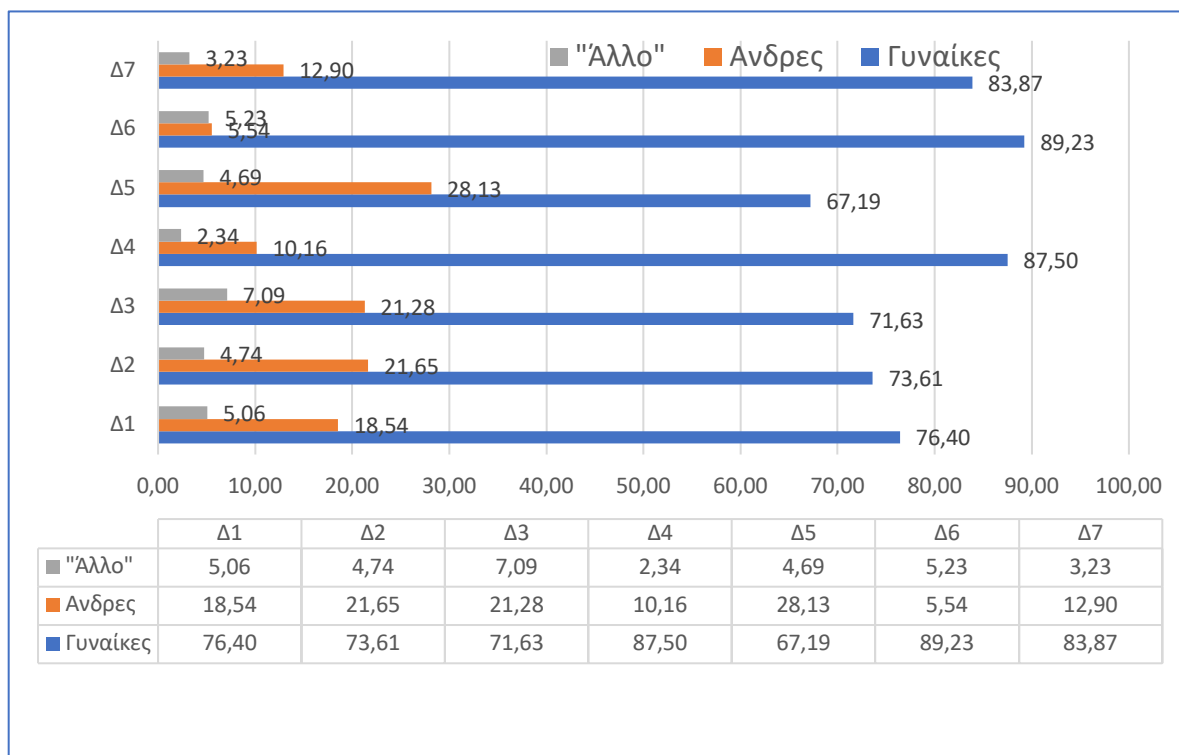
3.2. Σεξουαλική παρενόχληση

Στον Πίνακα 2 απεικονίζονται οι αριθμοί και τα ποσοστά των περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης που οι συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα δήλωσαν ότι βίωσαν κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Α.Π.Θ. Οι συμπεριφορές αυτές ποικίλουν και κυμαίνονται από προσβλητικά σεξουαλικά αστεία και ανάρμοστα σχόλια έως ανεπιθύμητα φιλιά και αγγίγματα.

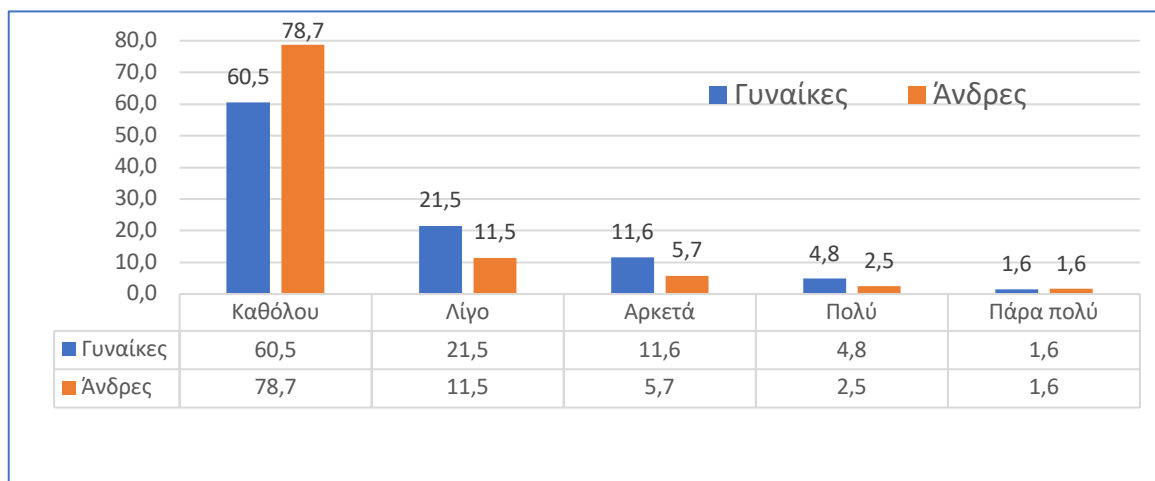
Με βάση τα αποτελέσματα, φάνηκε ότι η συχνότητα των εμπειριών σεξουαλικής παρενόχλησης διαφέρει σημαντικά ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, με τις τελευταίες να βιώνουν σε πολύ υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τους άνδρες ποικίλες μορφές παρενόχλησης. Οι τιμές κυμάνθηκαν από 67% έως 89% για τις γυναίκες και από 5% έως 28% για τους άνδρες, σύμφωνα πάντα με τις αναφορές του δείγματος της έρευνας (βλ. Πίνακα 2 και Διάγραμμα 13). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η κατηγορία «άλλο» περιλαμβάνει τα άτομα τα οποία είτε δεν δήλωσαν φύλο είτε δήλωσαν «άλλο» στο ερωτηματολόγιο της έρευνας.

Πίνακας 2. Αναφορές διαφόρων μορφών σεξουαλικής παρενόχλησης

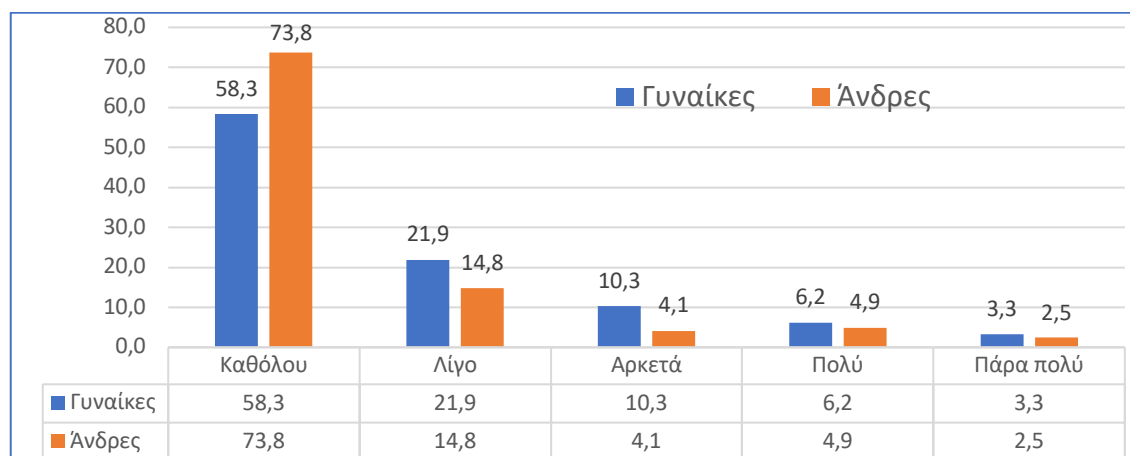
		Στο διάστημα της μέχρι τώρα φοίτησής σου στο Α.Π.Θ., υπήρξε φορά που μέλος της φοιτητικής κοινότητας ή κάποιο άλλο άτομο, που εργάζεται στο Α.Π.Θ. ή σχετίζεται με αυτό,			
		Γυναίκες	Άνδρες	Άλλο	Σύνολο
Δ1	έκανε σεξουαλικά σχόλια ή σεξουαλικά αστεία ή αφηγήθηκε σεξουαλικές ιστορίες που σε προσέβαλαν;	272	66	18	356
	%	76,40	18,54	5,06	22,36
Δ2	έκανε ανάρμοστα ή προσβλητικά σχόλια που αφορούσαν στο σώμα, στην εμφάνιση ή στη σεξουαλική ζωή τη δική σου ή κάποιου άλλου ατόμου	357	105	23	485
	%	73,61	21,65	4,74	30,46
Δ3	έκανε προς εσένα αγενή ή χυδαία σεξουαλικά σχόλια ή προσπάθησε να σε κάνει να μιλήσεις για σεξουαλικά θέματα, ενώ δεν το επιθυμούσες;	101	30	10	141
	%	71,63	21,28	7,09	8,86
Δ4	επέμενε να σου ζητά να βγείτε ραντεβού, να πάτε για ποτό ή να κάνετε σεξ, παρόλο που είχες ήδη αρνηθεί;	112	13	3	128
	%	87,50	10,16	2,34	8,04
Δ5	χρησιμοποίησε το διαδίκτυο ή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να στείλει ή να διακινήσει προσβλητικά σεξουαλικά σχόλια/αστεία/ιστορίες/φωτογραφίες/βίντεο σε εσένα ή σχετικά με εσένα	43	18	3	64
	%	67,19	28,13	4,69	4,02
Δ6	σε κοίταξε επίμονα με άσεμνο τρόπο (π.χ. σε μέρη του σώματός σου) ή έκανε άσεμνες χειρονομίες (π.χ. σφύριγμα, κλείσιμο ματιού) ή εξέθεσε μέρη του σώματός του/της, προκαλώντας σου αμηχανία;	290	18	17	325
	%	89,23	5,54	5,23	20,42
Δ7	σε φίλησε ή σε χάϊδεψε/άγγιξε χωρίς τη θέλησή σου	78	12	3	93
	%	83,87	12,90	3,23	5,84
Σύνολο αναφορών					1.592

Διάγραμμα 13. Ποσοστά εμπειριών/αναφορών διαφόρων μορφών σεξουαλικής παρενόχλησης

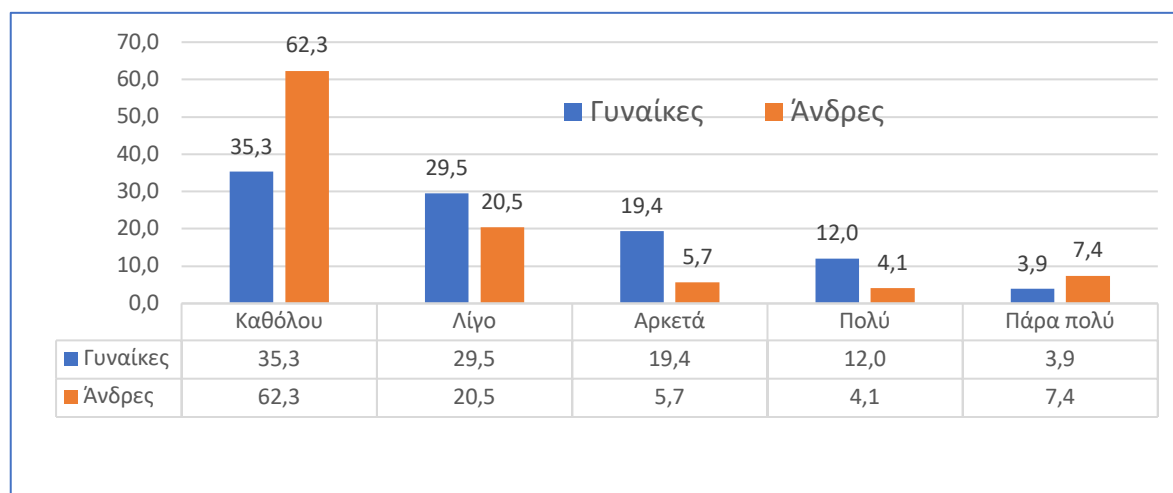
Στα Διαγράμματα που ακολουθούν (Διαγράμματα 14 έως 17) απεικονίζεται η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών και των φοιτητριών, οι οποίοι/ες δήλωσαν ότι βίωσαν τις παραπάνω μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης, σε μια σειρά από ερωτήσεις όπως, αν αυτές οι εμπειρίες παρενόχλησης (α) επηρέασαν την ακαδημαϊκή ή εργασιακή σου επίδοση, (β) περιορίσαν την ικανότητά σου να συμμετάσχεις σε κάποια εκπαιδευτική διαδικασία ή γενικότερα τη ζωή σου στο Πανεπιστήμιο, (γ) δημιούργησαν ένα εχθρικό και εκφοβιστικό περιβάλλον, και (δ) επηρέασαν την σωματική ή ψυχική σου υγεία.

Διάγραμμα 14. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Επηρέασε την ακαδημαϊκή ή εργασιακή σου επίδοση;»

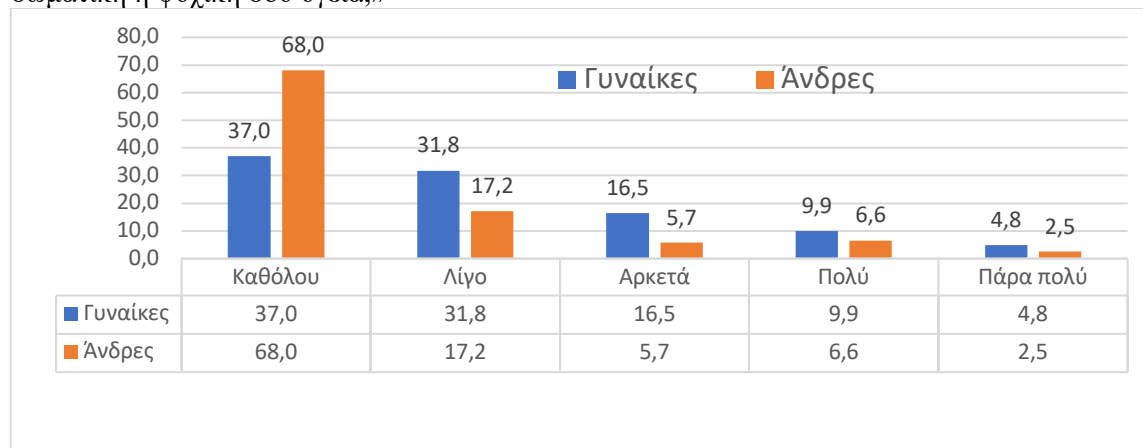
Διάγραμμα 15. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Περιορίσε την ικανότητά σου να συμμετάσχεις σε κάποια εκπαιδευτική ή άλλη διαδικασία ή εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή γενικότερα τη ζωή σου στο Πανεπιστήμιο;»

Διάγραμμα 16. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Δημιούργησε ένα εκφοβιστικό, εχθρικό ή προσβλητικό κοινωνικό, ακαδημαϊκό ή εργασιακό περιβάλλον;»

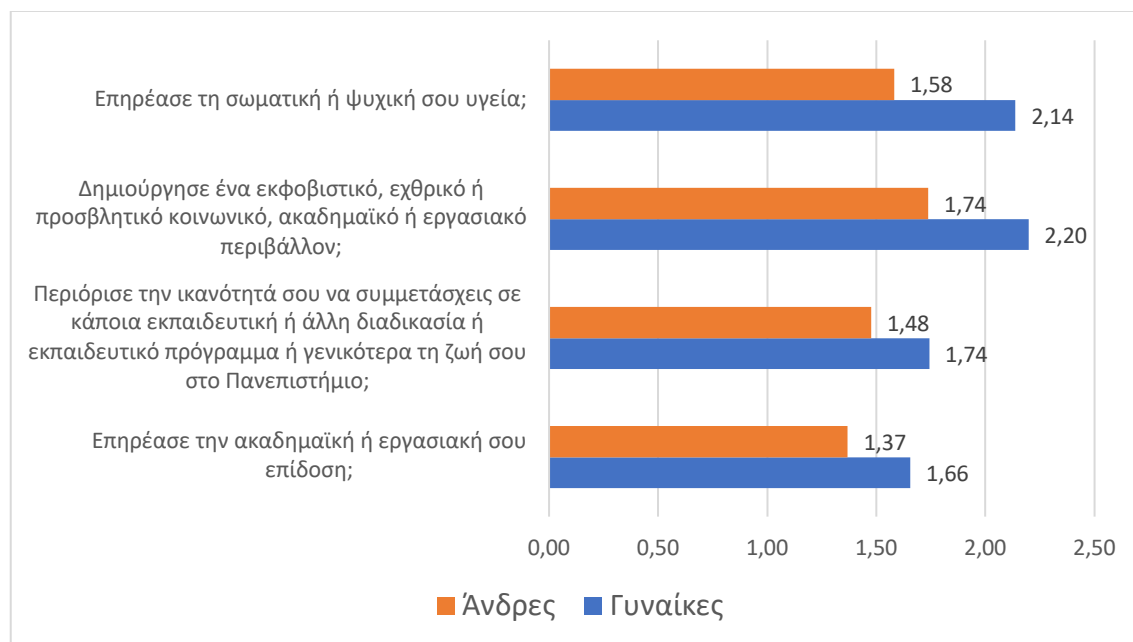

Διάγραμμα 17. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Επηρέασε τη σωματική ή ψυχική σου υγεία;»

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, ενώ στην πλειονότητά τους φοιτητές και φοιτήτριες απάντησαν αρνητικά στις παραπάνω ερωτήσεις, ωστόσο, εντοπίστηκαν αξιοσημείωτες και στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, με τις γυναίκες να αναφέρουν σε υψηλότερα ποσοστά ότι υπάρχουν επιπτώσεις κυρίως στο αίσθημα ασφάλειας που βιώνουν στο ακαδημαϊκό περιβάλλον, καθώς και στην σωματική ή ψυχική τους υγεία. Οι διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα απεικονίζονται συνοπτικά και στο διάγραμμα που ακολουθεί, στο οποίο αποτυπώνονται οι μέσοι όροι των απαντήσεων των φοιτητών και των φοιτητριών στις σχετικές ερωτήσεις (βλ. Διάγραμμα 18).

Διάγραμμα 18. Μέσοι όροι, ανά φύλο, σχετικά με τις επιπτώσεις της σεξουαλικής παρενόχλησης σε διάφορους τομείς

Σύμφωνα πάντα με τις αναφορές των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα, στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων σεξουαλικής παρενόχλησης, οι δράστες ήταν άνδρες (91%). Επίσης, το 85,6% των θυμάτων ήταν γυναίκες σε σύγκριση με το 14,4% των ανδρών. Από όσους και κυρίως από όσες ανέφεραν ότι βίωσαν κάποια μορφή παρενοχλητικής συμπεριφοράς, το 36,7% δήλωσαν ότι αυτό συνέβη μόνον μία φορά, το 27,0% δύο φορές και το 16,8% τρεις φορές.

Στον Πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 3) απεικονίζονται οι αναφορές του δείγματος των φοιτητών/τριών για την ταυτότητα των δραστών. Με βάση τα αποτελέσματα, η πλειονότητα αυτών φάνηκε να προέρχεται από τον φοιτητικό πληθυσμό (32,88%), ακολουθούν τα μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (18,86%), ενώ στην τρίτη θέση αναφέρθηκαν άτομα για τους οποίους οι φοιτητές/τριες δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν την σχέση τους με το Πανεπιστήμιο (17,49%) και, τέλος, άτομα που δεν έχουν σχέση με το Πανεπιστήμιο (10,01%).

Πίνακας 3. Ταυτότητα δραστών

	Συχνότητες	%
Φοιτά στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών	312	32,88
Φοιτά στο μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών - Βοηθός διδασκαλίας	18	1,90
Μέλος του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ)	179	18,86
Άλλες κατηγορίες διδ. προσωπικού (ΕΔΙΠ, Ακ. Υπότροφοι, 407)	25	2,63
Ερευνητικό προσωπικό	13	1,37

Σεξουαλική βία & παρενόχληση

Διοικητικό προσωπικό	15	1,58
Άλλο προσωπικό (φύλαξη, καθαριότητα)	19	2,00
Έχει αποφοιτήσει	80	8,43
Άλλο άτομο που σχετίζεται με το Α.Π.Θ	27	2,85
Το άτομο δεν έχει σχέση με το Α.Π.Θ	95	10,01
Δεν γνωρίζω τη σχέση με το Α.Π.Θ.	166	17,49

Αντίστοιχα, στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται οι χώροι στους οποίους δήλωσαν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ότι διαδραματίζονται συνήθως αυτές οι συμπεριφορές. Υπερτερούν οι κοινόχρηστοι εξωτερικοί χώροι (23,84%), ενώ ακολουθούν οι αίθουσες διδασκαλίας και τα εργαστήρια (20,83%) και οι κοινόχρηστοι εσωτερικοί χώροι (14,89%). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ένα 8,43% των φοιτητών/τριών δήλωσε ότι τα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης συμβαίνουν συχνά σε συναντήσεις όπου είναι παρόντα και άλλα άτομα (μάρτυρες).

Πίνακας 4. Χώροι παρενόχλησης

	Συχνότητες	%
Σε γραφείο	58	4,99
Σε αίθουσα διδασκαλίας ή σε εργαστήριο	242	20,83
Σε βιβλιοθήκη	55	4,73
Στη φοιτητική λέσχη	58	4,99
Σε κοινόχρηστο εσωτερικό χώρο (διάδρομο, τουαλέτες)	173	14,89
Σε κοινόχρηστο εξωτερικό χώρο (αυλή, parking)	277	23,84
Στις εστίες	9	0,77
Στην πανεπιστημιακή κατασκήνωση	19	1,64
Σε χώρους πρακτικής άσκησης (εντός ή εκτός Α.Π.Θ.)	23	1,98
Σε κοινωνική εκδήλωση/δραστηριότητα (εντός ή εκτός Α.Π.Θ.)	74	6,37
Σε αθλητική δραστηριότητα (εντός ή εκτός Α.Π.Θ.)	9	0,77
Σε κατ' ιδίαν συνάντηση	67	5,77
Σε συνάντηση με άλλα άτομα (παρουσία μαρτύρων)	98	8,43

Ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι το 96,4% των φοιτητών/τριών δεν επικοινωνήσαν με καμία από τις αρμόδιες δομές του Ιδρύματος για τα περιστατικά αυτά, κυρίως διότι δεν τα θεώρησαν αρκετά σοβαρά ώστε να τα αναφέρουν (58,4%), αλλά και επειδή πίστευαν ότι μπορούσαν να τα χειριστούν μόνοι/ες (36,1%) και ότι οποιαδήποτε αναφορά δεν θα έχει αποτέλεσμα (32,5%) (Πίνακας 5). Σημαντικό είναι και το ποσοστό των φοιτητών/τριών που δήλωσαν ότι δεν ήξεραν πού να απευθυνθούν και σε ποιο άτομο να μιλήσουν (24,8%), καθώς και το ποσοστό αυτών που θεωρούν ότι οι συγκεκριμένες δομές του Ιδρύματος δεν θα προσέφεραν την βοήθεια που χρειάζονταν (15,3%) .

Πίνακας 5. Λόγοι μη επικοινωνίας με δομές του Α.Π.Θ.

	Συχνότητες	%
Δεν ήξερα πού να απευθυνθώ ή σε ποιο άτομο να μιλήσω	159	24,8
Ένωσα αμχανία, ντροπή ή ότι θα ήταν πολύ δύσκολο συναισθηματικά	71	11,1
Φοβήθηκα ότι θα επαναθυματοποιηθώ	33	5,2
Δεν θεώρησα ότι θα γινόνταν πιστευτά τα λόγια μου	51	8

Δεν θεώρησα ότι ήταν αρκετά σοβαρό για να το αναφέρω	374	58,4
Δεν ήθελα το άτομο που με παρενόχλησε να βρει τον μπελά του	30	4,7
Φοβήθηκα τις αρνητικές ακαδημαϊκές, κοινωνικές ή επαγγελματικές συνέπειες	70	10,9
Δεν θεώρησα ότι θα έχει αποτέλεσμα	208	32,5
Φοβήθηκα ότι δεν θα παρέμενε εμπιστευτικό	50	7,8
Μπορούσα να το διαχειριστώ ατομικά/με τον εαυτό μου	231	36,1
Φοβήθηκα την αντεκδίκηση	53	8,3
Δεν θεώρησα ότι οι συγκεκριμένες δομές θα μου έδιναν τη βοήθεια που χρειαζόμουν	98	15,3
Το περιστατικό συνέβη όταν στο Πανεπιστήμιο δεν γινόνταν μαθήματα	60	9,4
Άλλο, παρακαλώ συμπλήρωσε ... (προαιρετικά)	17	2,6

Ειδικά από όσους/ες απάντησαν ότι δεν θεώρησαν τέτοιου είδους περιστατικά αρκετά σοβαρά για να τα αναφέρουν, σε διευκρινιστική ερώτηση που ακολούθησε, δήλωσαν ότι δεν επικοινωνήσαν με καμία από τις πανεπιστημιακές δομές διότι, αφενός, περιστατικά όπως αυτά φαίνονται συνηθισμένα (67,4%), αφετέρου, δεν θεώρησαν ότι πληγώθηκαν συναισθηματικά ή σωματικά (62%) και ότι η αντίδραση των άλλων τους/τις έκανε να υποθέσουν ότι το περιστατικό δεν ήταν και τόσο σοβαρό ώστε να το αναφέρουν (25,1%). Ένα μικρότερο ποσοστό συμμετεχόντων/ουσών (11,2%) δήλωσε ότι εξαιτίας της θέσης εξουσίας του άλλου προσώπου θεώρησε ότι το περιστατικό θα υποτιμηθεί ή θα παρερμηνευθεί (Πίνακας 6).

Πίνακας 6. Λόγοι για τους οποίους δεν θεωρήθηκαν σοβαρά τα περιστατικά παρενόχλησης

	Συχνότητες	%
Δεν θεώρησα ότι πληγώθηκα συναισθηματικά ή σωματικά	232	62
Η αντίδραση των άλλων ατόμων με έκανε να υποθέσω ότι το περιστατικό δεν ήταν αρκετά σοβαρό για να επικοινωνήσω με κάποια από τις δομές του Ιδρύματος	94	25,1
Επικοινωνήσα με κάποιες άλλες δομές/υπηρεσίες που αισθάνθηκα ότι ήταν καταλληλότερες	4	1,1
Δυσκολεύτηκα να βρω τη δομή/υπηρεσία	8	2,1
Είχα μεγάλο φόρτο εργασίας	31	8,3
Το περιστατικό ξεκίνησε με δική μου συναίνεση	16	4,3
Εξαιτίας του φύλου του άλλου προσώπου, θεώρησα ότι το περιστατικό θα υποτιμηθεί ή θα παρερμηνευθεί	12	3,2
Εξαιτίας της θέσης εξουσίας του άλλου προσώπου, θεώρησα ότι το περιστατικό θα υποτιμηθεί ή θα παρερμηνευθεί	42	11,2
Θεώρησα ότι μπορεί να κατηγορηθώ ότι φταίω	21	5,6
Εξαιτίας της χρήσης αλκοόλ/ουσιών κατά τη διάρκεια του περιστατικού	8	2,1
Περιστατικά σαν και αυτό φαίνονται συνηθισμένα	252	67,4
Άλλο, παρακαλώ συμπλήρωσε ... (προαιρετικά)	9	2,4

Τέλος, στο ερώτημα αν ενημέρωσαν κάποιο άλλο άτομο ή άλλα άτομα για ό,τι τους συνέβη, οι περισσότεροι/ες φαίνεται ότι αποτάθηκαν σε φιλικά πρόσωπα (64,6%), ακολουθούν όσοι/ες δήλωσαν ότι δεν ενημέρωσαν κανέναν (24,8%) και, στη συνέχεια, όσοι/ες απευθύνθηκαν σε συγγενικό πρόσωπο (19,7%) ή στον/στην σύντροφό τους (19,3%) (Πίνακας 7).

Πίνακας 7. Ενημέρωση άλλων ατόμων

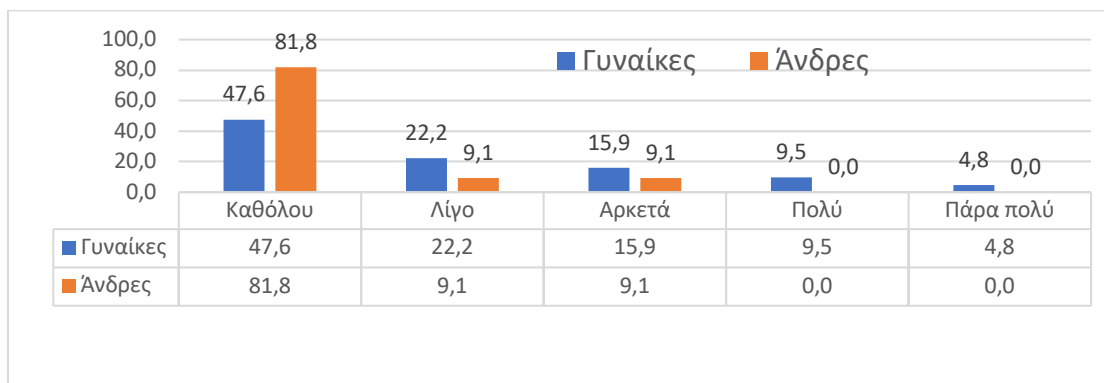
	Συχνότητες	%
Φιλικό πρόσωπο	429	64,6
Συγγενικό πρόσωπο	131	19,7
Διδακτικό προσωπικό	18	2,7
Σύντροφο	128	19,3
Πρόεδρο Τμήματος, Κοσμήτορα/ισσα	5	0,8
Επικεφαλής μονάδας /κέντρου	0	0
Πρυτανικές αρχές	2	0,3
Διοικητικό ή άλλο προσωπικό	5	0,8
Κληρικό ή πνευματικό	5	0,8
Θεραπευτή/τρια ή σύμβουλο	28	4,2
Δομή ή υπηρεσία εκτός Πανεπιστημίου (π.χ. τηλεφωνική γραμμή SOS, συνήγορο πολίτη, συμβουλευτικό κέντρο γυναικών, κ.α.)	1	0,2
Γιατρό	4	0,6
Δικηγόρο	4	0,6
Αστυνομία	8	1,2
Κάποιο άλλο άτομο	19	2,9
Δεν ενημέρωσα κανένα άλλο άτομο	165	24,8
Δεν θα ήθελα να απαντήσω	39	5,9

3.3. Παρενοχλητική παρακολούθηση

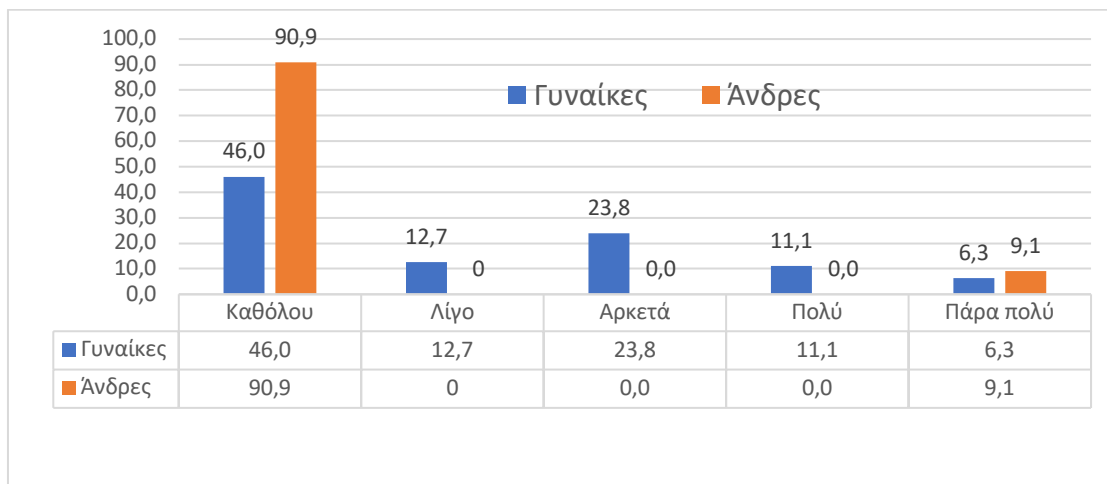
Σε σχέση με το φαινόμενο της παρενοχλητικής παρακολούθησης ή της επίμονης καταδίωξης (stalking), τα ποσοστά κυμάνθηκαν ως εξής: 2,2% για τις περιπτώσεις της ηλεκτρονικής παρακολούθησης και του ελέγχου των κινήσεων, 4,5% για τις περιπτώσεις των ανεπιθύμητων τηλεφωνημάτων, μηνυμάτων και φωτογραφιών στο διαδίκτυο, και 5,1% για τις περιπτώσεις αποκλειστικά της δια ζώσης παρακολούθησης.

Αναφορικά με τις συνέπειες των παραπάνω συμπεριφορών, βρέθηκε ότι οι παραπάνω εμπειρίες επηρέασαν κυρίως την σωματική και ψυχική υγεία των συμμετεχόντων/ουσών και δημιούργησαν ένα εκφοβιστικό ή εχθρικό ακαδημαϊκό περιβάλλον. Η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών και των φοιτητριών στις επιμέρους σχετικές ερωτήσεις απεικονίζεται αναλυτικότερα στα Διαγράμματα που ακολουθούν (Διαγράμματα 19 έως 22).

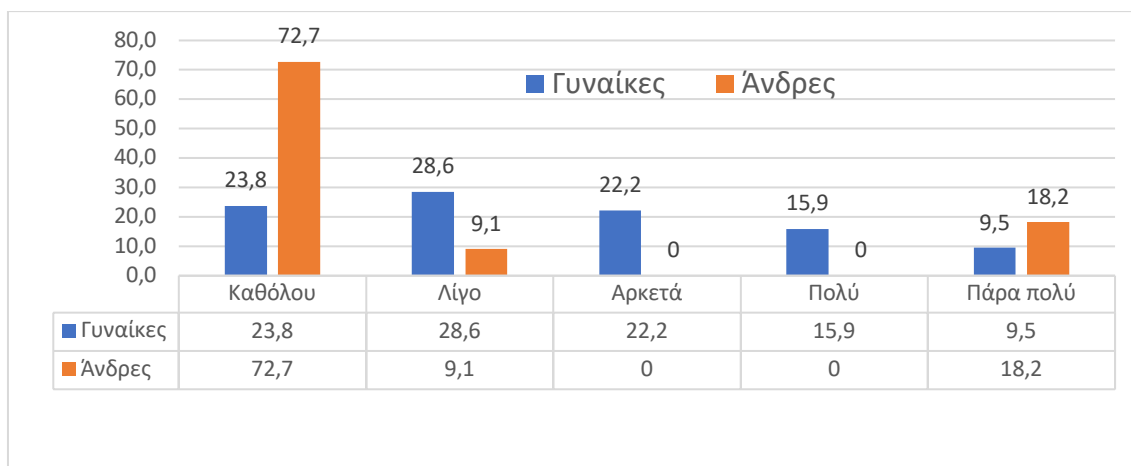
Διάγραμμα 19. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Επηρέασε την ακαδημαϊκή ή εργασιακή σου επίδοση;»

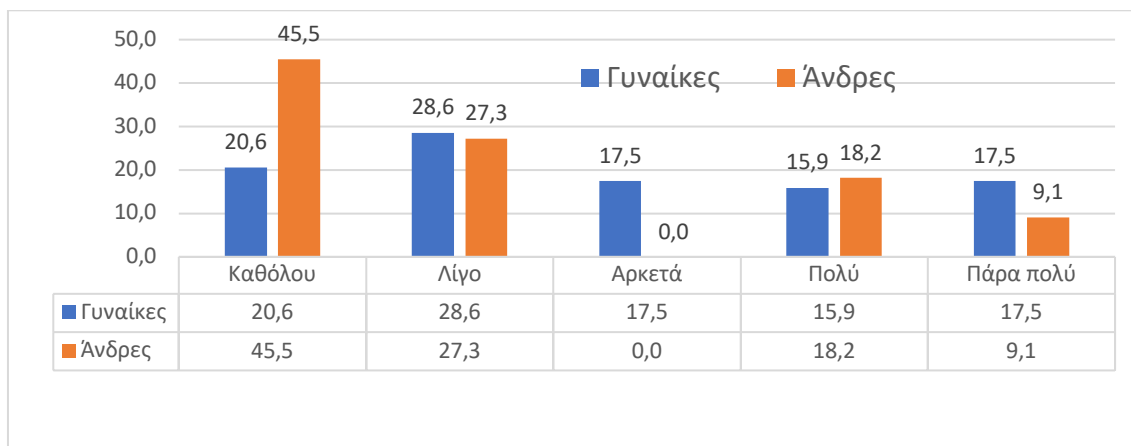
Διάγραμμα 20. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Περιορίσε την ικανότητά σου να συμμετάσχεις σε κάποια εκπαιδευτική ή άλλη διαδικασία ή εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή γενικότερα τη ζωή σου στο Πανεπιστήμιο;»

Διάγραμμα 21. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Δημιούργησε ένα εκφοβιστικό, εχθρικό ή προσβλητικό κοινωνικό, ακαδημαϊκό ή εργασιακό περιβάλλον;»

Διάγραμμα 22. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Επηρέασε τη σωματική ή ψυχική σου υγεία;»

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, παρατηρείται ότι οι κατανομές διαφοροποιήθηκαν σημαντικά μεταξύ ανδρών και γυναικών. Ειδικότερα, η κατανομή των ανδρών ήταν δικόρυφη (συγκεντρώθηκε σε δύο άκρα) που σημαίνει ότι στην περίπτωσή τους βρέθηκαν δυο κυρίως υποομάδες. Η μια (η μικρότερη αριθμητικά) φάνηκε ότι επηρεάστηκε από τις εν λόγω συμπεριφορές, ενώ η άλλη που αποτελεί και την πλειονότητα των ανδρών δεν επηρεάστηκε σχεδόν καθόλου. Ωστόσο, ανάμεσα στα φύλα δεν βρέθηκαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές, εκτός από την ερώτηση που αφορούσε στις επιπτώσεις στην ακαδημαϊκή ή εργασιακή επίδοση, σύμφωνα με την οποία οι γυναίκες φάνηκε ότι επηρεάστηκαν περισσότερο από τους άνδρες, με στατιστικά σημαντική διαφορά.

Από το σύνολο των 78 συνολικά καταφατικών απαντήσεων σε σχέση με περιστατικά παρενοχλητικής παρακολούθησης, το 20,5% δήλωσε ότι κάτι τέτοιο συνέβη 2 φορές, το 28,2% ότι συνέβη τρεις φορές και το 48,7% τρεις και περισσότερες φορές. Στο 91% των περιπτώσεων, οι παρενοχλούντες ήταν άνδρες, από τους οποίους το 42,78% επέμεναν πάνω από μία φορά. Αντίστοιχα, στο 9% των περιπτώσεων παρενόχλησης από γυναίκες, το 26,3% επέμεναν πάνω από μία φορά.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, όπως αυτά παρουσιάζονται στον Πίνακα 8, η πλειονότητα των δραστών αναφέρθηκε ότι προήλθε από προπτυχιακούς φοιτητές του Ιδρύματος (35,6%), ενώ ακολουθούν άτομα που δεν έχουν σχέση με το Α.Π.Θ. (21,1%) και, σε μικρότερο ποσοστό, τα μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (12,2%).

Πίνακας 8. Ταυτότητα δραστών

	Συχνότητες	%
Φοιτά στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών	32	35,6
Φοιτά στο μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών - Βοηθός διδασκαλίας	4	4,4
Μέλος του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ)	11	12,2
Άλλες κατηγορίες διδ. προσωπικού (ΕΔΙΠ, Ακ. Υπότροφοι, 407)	1	1,1
Ερευνητικό προσωπικό	2	2,2
Διοικητικό προσωπικό	1	1,1
Άλλο προσωπικό (φύλαξη, καθαριότητα)	1	1,1
Έχει αποφοιτήσει	10	11,1
Άλλο άτομο που σχετίζεται με το Α.Π.Θ	1	1,1
Το άτομο δεν έχει σχέση με το Α.Π.Θ	19	21,1
Δεν γνωρίζω τη σχέση με το Α.Π.Θ.	8	8,9

Δυστυχώς και σε αυτές τις περιπτώσεις, η πλειονότητα των φοιτητών/τριών (89,74%) δεν απευθύνθηκε σε κάποια από τις υπάρχουσες αρμόδιες δομές του Α.Π.Θ., ενώ οι λόγοι αφορούσαν και πάλι στο ότι δεν θεώρησαν το αντίστοιχο συμβάν αρκετά σοβαρό (17,68%), πίστευαν ότι μπορούσαν να το διαχειριστούν ατομικά (16,46%), δεν ήξεραν πού να απευθυνθούν (12,2%) ή θεωρούσαν ότι κάτι τέτοιο δεν θα έχει κανένα αποτέλεσμα (11,59%) (Πίνακας 9).

Πίνακας 9. Λόγοι μη επικοινωνίας με δομές του Α.Π.Θ.

	Συχνότητες	%
Δεν ήξερα πού να απευθυνθώ ή σε ποιο άτομο να μιλήσω	20	12,20
Ένωσα αμηχανία, ντροπή ή ότι θα ήταν πολύ δύσκολο συναισθηματικά	9	5,49
Φοβήθηκα ότι θα επαναθυματοποιηθώ	2	1,22
Δεν θεώρησα ότι θα γινόνταν πιστευτά τα λόγια μου	8	4,88

Δεν θεώρησα ότι ήταν αρκετά σοβαρό για να το αναφέρω	29	17,68
Δεν ήθελα το άτομο που με παρενόχλησε να βρει τον μπελά του	3	1,83
Φοβήθηκα τις αρνητικές ακαδημαϊκές, κοινωνικές ή επαγγελματικές συνέπειες	9	5,49
Δεν θεώρησα ότι θα έχει αποτέλεσμα	19	11,59
Φοβήθηκα ότι δεν θα παρέμενε εμπιστευτικό	4	2,44
Μπορούσα να το διαχειριστώ ατομικά/με τον εαυτό μου	27	16,46
Φοβήθηκα την αντεκδίκηση	10	6,10
Δεν θεώρησα ότι οι συγκεκριμένες δομές θα μου έδιναν τη βοήθεια που χρειαζόμουν	12	7,32
Το περιστατικό συνέβη όταν στο Πανεπιστήμιο δεν γινόνταν μαθήματα	11	6,71
Άλλο, παρακαλώ συμπλήρωσε ... (προαιρετικά)	1	0,61

Σε διευκρινιστική ερώτηση ειδικά για όσους/ες απάντησαν ότι δεν θεώρησαν τέτοιου είδους περιστατικά αρκετά σοβαρά ώστε να τα αναφέρουν, το 29,85% των φοιτητών/τριών δήλωσε ότι δεν επικοινωνήσαν με καμία από τις πανεπιστημιακές δομές διότι δεν θεώρησαν ότι πληγώθηκαν συναισθηματικά ή σωματικά, το 26,87% δήλωσε ότι περιστατικά όπως αυτά φαίνονται συνηθισμένα και, τέλος, το 11,94% δήλωσε ότι η αντίδραση των άλλων τους/τις έκανε να υποθέσουν ότι το περιστατικό δεν ήταν και τόσο σοβαρό ώστε να το αναφέρουν (Πίνακας 10).

Πίνακας 10. Λόγοι για τους οποίους δεν θεωρήθηκαν σοβαρά τα περιστατικά παρενοχλητικής παρακολούθησης

	Συχνότητες	%
Δεν θεώρησα ότι πληγώθηκα συναισθηματικά ή σωματικά	20	29,85
Η αντίδραση των άλλων ατόμων με έκανε να υποθέσω ότι το περιστατικό δεν ήταν αρκετά σοβαρό για να επικοινωνήσω με κάποια από τις δομές του Ιδρύματος	8	11,94
Επικοινωνήσα με κάποιες άλλες δομές/υπηρεσίες που αισθάνθηκα ότι ήταν καταλληλότερες	1	1,49
Δυσκολεύτηκα να βρω τη δομή/υπηρεσία	2	2,99
Είχα μεγάλο φόρτο εργασίας	3	4,48
Το περιστατικό ξεκίνησε με δική μου συναίνεση	0	0,00
Εξαιτίας του φύλου του άλλου προσώπου, θεώρησα ότι το περιστατικό θα υποτιμηθεί ή θα παρερμηνευθεί	4	5,97
Εξαιτίας της θέσης εξουσίας του άλλου προσώπου, θεώρησα ότι το περιστατικό θα υποτιμηθεί ή θα παρερμηνευθεί	5	7,46
Θεώρησα ότι μπορεί να κατηγορηθώ ότι φταίω	5	7,46
Εξαιτίας της χρήσης αλκοόλ/ουσιών κατά τη διάρκεια του περιστατικού	0	0,00
Περιστατικά σαν και αυτό φαίνονται συνηθισμένα	18	26,87
Άλλο (διευθέτησα το πρόβλημα μόνος/η)	1	1,49

Στο ερώτημα αν ενημέρωσαν κάποιο άλλο άτομο ή άλλα άτομα για ό,τι τους συνέβη, οι περισσότεροι/ες φαίνεται ότι αποτάθηκαν σε φιλικά πρόσωπα (41,77,6%), ενώ ακολουθούν όσους/ες απευθύνθηκαν σε συγγενικά πρόσωπα (20,89%) ή στον/στην σύντροφό τους (12,03%) (Πίνακας 11).

Πίνακας 11. Ενημέρωση άλλων ατόμων

	Συχνότητες	%
Φιλικό πρόσωπο	66	41,77
Συγγενικό πρόσωπο	33	20,89
Διδακτικό προσωπικό	7	4,43
Σύντροφος	19	12,03
Πρόεδρο Τμήματος, Κοσμήτορα/ισσα	2	1,27
Επικεφαλής μονάδας /κέντρου	0	0,00
Πρυτανικές αρχές	1	0,63
Διοικητικό ή άλλο προσωπικό	3	1,90
Κληρικό ή πνευματικό	1	0,63
Θεραπευτή/τρια ή σύμβουλο	4	2,53
Δομή ή υπηρεσία εκτός Πανεπιστημίου (π.χ. τηλεφωνική γραμμή SOS, συνήγορο πολίτη, συμβουλευτικό κέντρο γυναικών, κ.α.)	1	0,63
Γιατρό	1	0,63
Δικηγόρο	4	2,53
Αστυνομία	5	3,16
Κάποιο άλλο άτομο	4	2,53
Δεν ενημέρωσα κανένα άλλο άτομο	5	3,16
Δεν θα ήθελα να απαντήσω	2	1,27

3.4. Σεξουαλική βία

Ιδιαίτερα ανησυχητικά είναι και τα περιστατικά σεξουαλικής βίας, τα οποία κυμάνθηκαν από 3,82% έως 26,72%, για το σύνολο του δείγματος, ανάλογα με το είδος της σεξουαλικής επαφής και την μορφή της βίας ή της απειλής. Στον Πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 12) απεικονίζονται, επίσης, οι αριθμοί των περιστατικών που αναφέρθηκαν από άνδρες και γυναίκες. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειονότητα των περιστατικών σεξουαλικής βίας, όλων των μορφών, ήταν σε βάρος των γυναικών. Υψηλότερα συνολικά ποσοστά καταγράφηκαν στις περιπτώσεις του σεξουαλικού αγγίγματος ή του φιλιού με την χρήση ή την απειλή βίας (26,72%), του σεξουαλικού αγγίγματος υπό την επήρεια αλκοόλ ή ουσιών (17,56%), της σεξουαλικής επαφής χωρίς ενεργή και συνεχή συναίνεση (16,79%) και της σεξουαλικής επαφής υπό την επήρεια αλκοόλ ή ουσιών (12,6%).

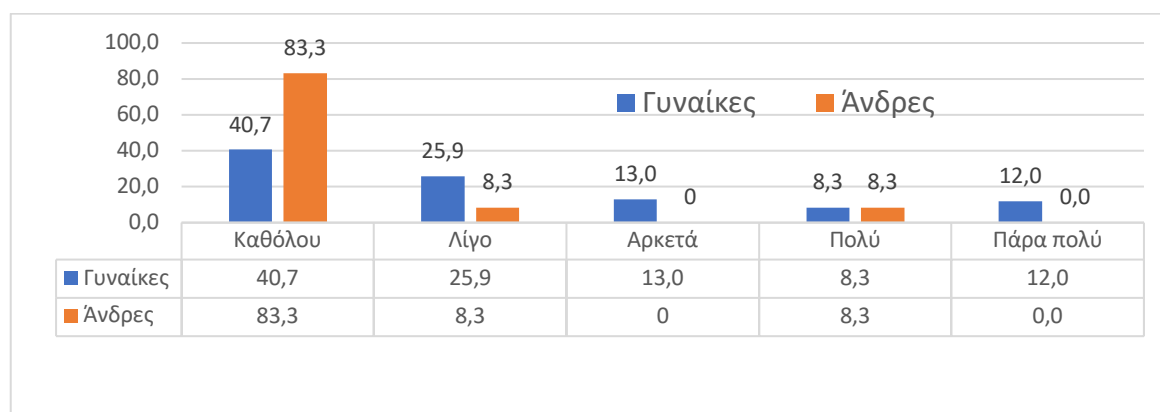
Πίνακας 12. Αναφορές διαφόρων μορφών σεξουαλικής βίας

	Άνδρες	Γυναίκες	Άλλο	Σύνολο
Χρήση ή απειλή βίας για οποιαδήποτε μορφή σεξουαλικής επαφής	3	22	0	25
%	12	88	0	9,54
Ανεπιτυχής απόπειρα σεξουαλικής επαφής με χρήση ή απειλή βίας	1	20	0	21
%	4,8	95,2	0,0	8,02
Σεξουαλικό άγγιγμα/φιλί με χρήση ή απειλή βίας	3	64	3	70
%	4,3	91,4	4,3	26,72
Σεξουαλική επαφή χωρίς συναίνεση, με απώλεια αισθήσεων λόγω κατανάλωσης αλκοόλ ή ουσιών	3	25	5	33
%	9,1	75,8	15,2	12,6
Σεξουαλικό άγγιγμα χωρίς συναίνεση, με απώλεια αισθήσεων λόγω κατανάλωσης αλκοόλ ή ουσιών	5	38	3	46

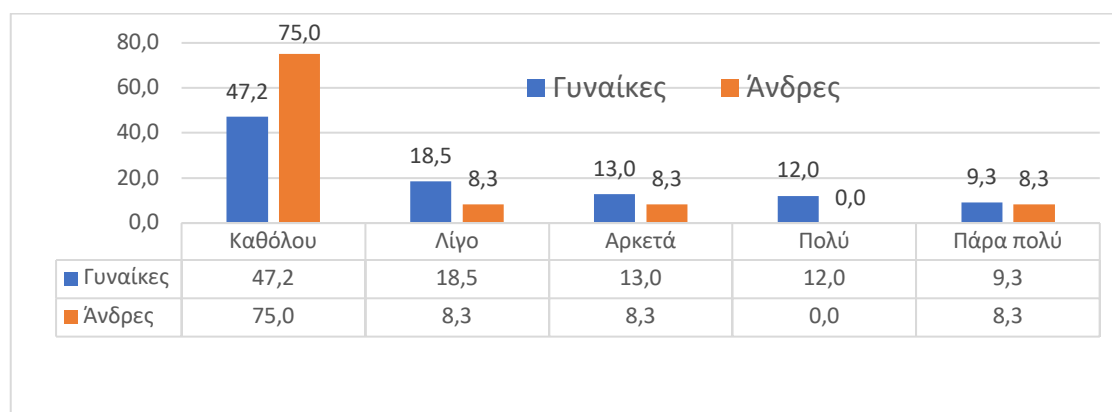
	%	10,9	82,6	6,5	17,56
Σεξουαλική επαφή υπό την απειλή σοβαρής μη σωματικής βλάβης και ανταμοιβών	%	2	7	1	10
	%	20,0	70,0	10,0	3,82
Σεξουαλικό άγγιγμα/φιλί υπό την απειλή σοβαρής μη σωματικής βλάβης και ανταμοιβών	%	2	10	1	13
	%	15,4	76,9	7,7	4,96
Σεξουαλική επαφή χωρίς την ενεργή και συνεχή συναίνεση	%	2	37	5	44
	%	4,5	84,1	11,4	16,79
Σύνολο αναφορών					262

Τα παραπάνω φαίνεται ότι επηρέασαν την σωματική και ψυχική υγεία ενός σημαντικού αριθμού φοιτητών/τριών, κυρίως γυναικών, με στατιστικά σημαντική διαφορά σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους τους. Η έκταση των συνεπειών των βίαιων συμπεριφορών στην ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών/τριών, στην συμμετοχή τους σε πανεπιστημιακές διαδικασίες και εκπαιδευτικά προγράμματα, στο περιβάλλον του Πανεπιστημίου και, κυρίως, στη σωματική και ψυχική τους υγεία, απεικονίζεται στα Διαγράμματα που ακολουθούν (Διαγράμματα 23 έως 26).

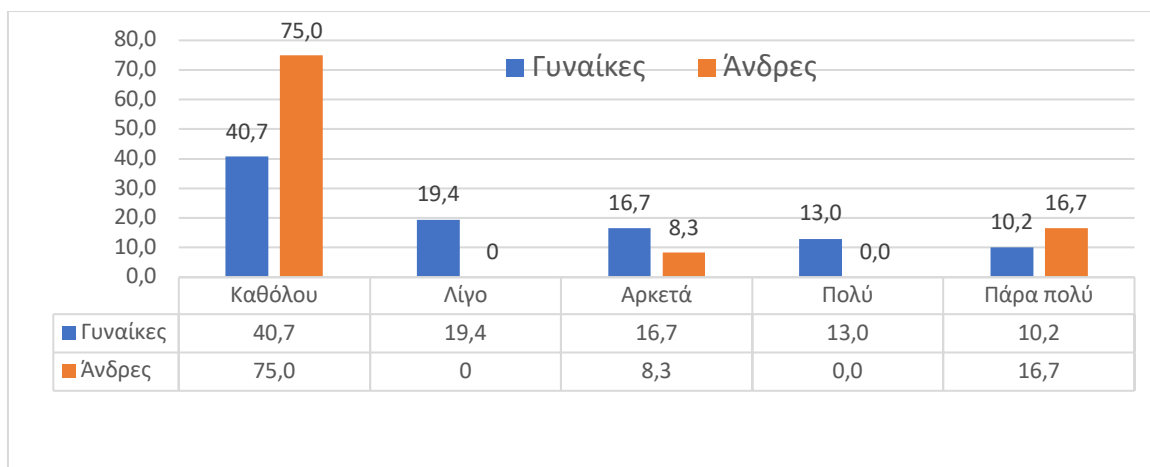
Διάγραμμα 23. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Επηρέασε την ακαδημαϊκή ή εργασιακή σου επίδοση;»

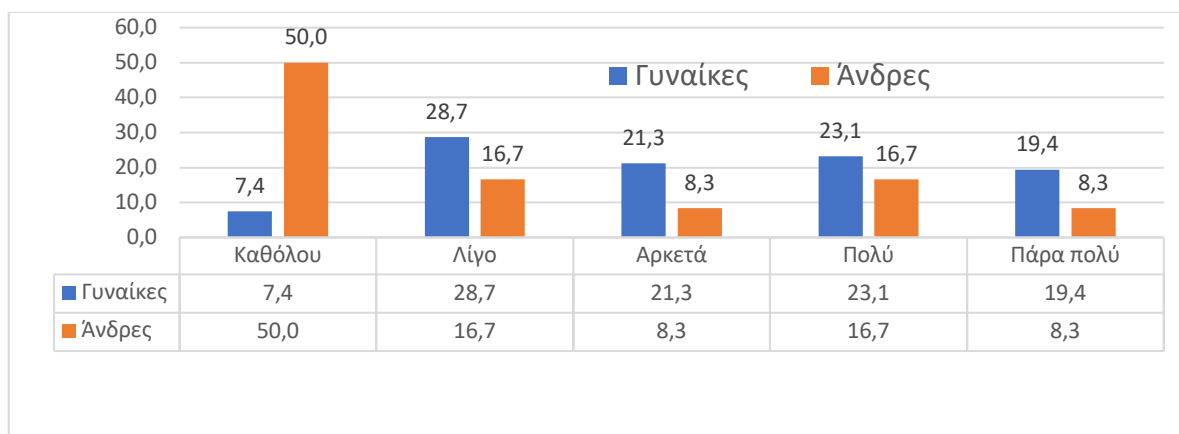
Διάγραμμα 24. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Περιορίσε την ικανότητά σου να συμμετάσχεις σε κάποια εκπαιδευτική ή άλλη διαδικασία ή εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή γενικότερα τη ζωή σου στο Πανεπιστήμιο;»

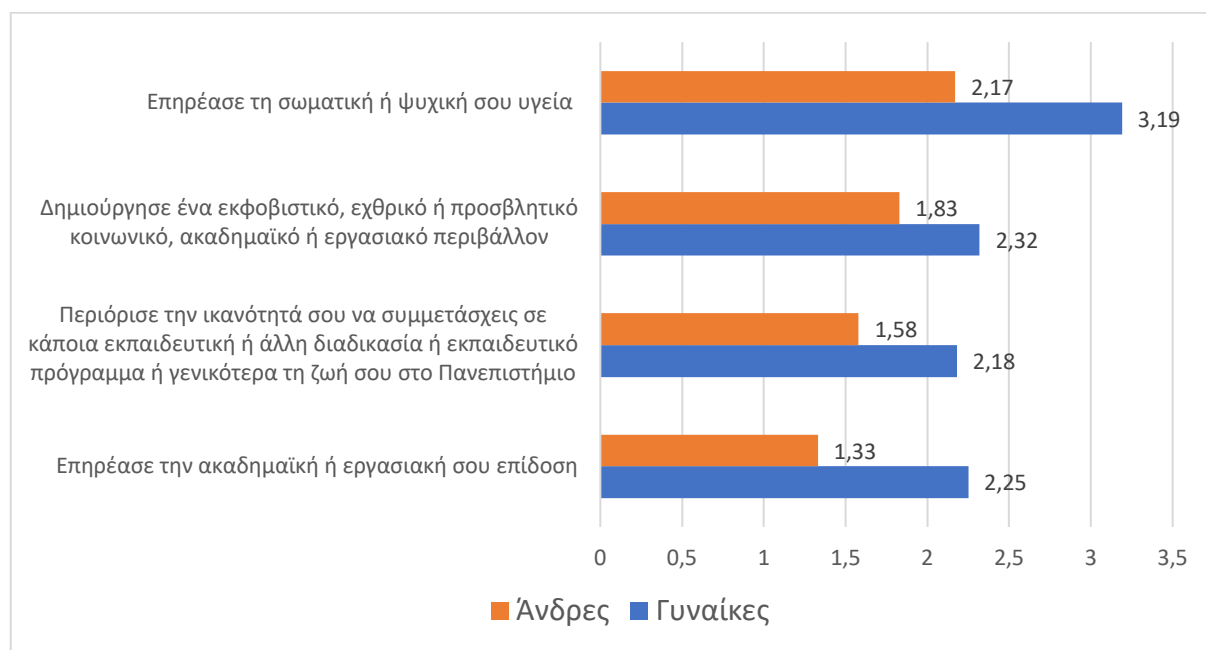
Διάγραμμα 25. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Δημιούργησε ένα εκφοβιστικό, εχθρικό ή προσβλητικό κοινωνικό, ακαδημαϊκό ή εργασιακό περιβάλλον;»

Διάγραμμα 26. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στην ερώτηση «Επηρέασε τη σωματική ή ψυχική σου υγεία;»

Αντίστοιχα στο Διάγραμμα που ακολουθεί (Διάγραμμα 27), απεικονίζονται οι μέσοι όροι των απαντήσεων των γυναικών και των ανδρών που συμμετείχαν στην έρευνα στις αντίστοιχες ερωτήσεις όσον αφορά τις συνέπειες των εμπειριών σεξουαλικής βίας. Όλες οι διαφορές ανάμεσα στα φύλα βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές, με τις γυναίκες να δηλώνουν, κατά μέσο όρο και σε υψηλότερο βαθμό σε σχέση με τους άνδρες συμφοιτητές τους, σημαντικότερες επιπτώσεις των περιστατικών βίας τόσο στην σωματική και ψυχική τους υγεία όσο και στις επιδόσεις τους, στη συμμετοχή τους σε ακαδημαϊκές διαδικασίες και στο αίσθημα ασφάλειας εντός του Πανεπιστημιακού περιβάλλοντος. Ειδικά οι επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία των γυναικών (με μέσο όρο 3,19 σε μια κλίμακα από το 1 έως το 5) είναι αρκετά σοβαρές.

Διάγραμμα 27. Μέσοι όροι, ανά φύλο, σχετικά με τις επιπτώσεις της σεξουαλικής βίας σε διάφορους τομείς

Όσοι και όσες ανέφεραν περιστατικά σεξουαλικής βίας, δήλωσαν ότι η συντριπτική πλειονότητα των δραστών ήταν άνδρες (90,11%), οι οποίοι, όπως φαίνεται στον Πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 13), είτε δεν είχαν καμία σχέση με το Α.Π.Θ. (27,4%), είτε είχαν αποφοιτήσει ήδη (15,9%), είτε φοιτούσαν σε προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών (21,7%). Επιπλέον, οι μισοί περίπου φοιτητές/τριες (53,12%, Γ: 50,9%, Α: 66,7%) δήλωσαν ότι τέτοιου είδους περιστατικά τους συνέβησαν μία φορά, το 21,87% των φοιτητών/τριών (Γ: 22,2%, Α: 25,0%) δήλωσε ότι τους συνέβησαν δύο φορές, ενώ ένα 25% των φοιτητών/τριών (Γ: 25,0%, Α: 8,3%) δήλωσε ότι τους συνέβησαν πάνω από τρεις φορές.

Πίνακας 13. Ταυτότητα δραστών

	Συχνότητες	%
Φοιτά στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών	34	21,7
Φοιτά στο μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών - Βοηθός διδασκαλίας	6	3,8
Μέλος του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ)	13	8,3
Άλλες κατηγορίες διδ. προσωπικού (ΕΔΙΠ, Ακ. Υπότροφοι, 407)	4	2,5
Ερευνητικό προσωπικό	2	1,3
Διοικητικό προσωπικό	1	0,6
Άλλο προσωπικό (φύλαξη, καθαριότητα)	2	1,3
Έχει αποφοιτήσει	25	15,9
Άλλο άτομο που σχετίζεται με το Α.Π.Θ	4	2,5
Το άτομο δεν έχει σχέση με το Α.Π.Θ	43	27,4
Δεν γνωρίζω τη σχέση με το Α.Π.Θ.	23	14,6

Αναφορικά με τους χώρους που διαδραματίστηκαν οι σεξουαλικά βίαιες συμπεριφορές, φοιτητές και φοιτήτριες ανέφεραν κυρίως τις κατ' ιδίαν συναντήσεις, σε ποσοστό 26,09%, και, στη συνέχεια, τους κοινόχρηστους εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους (15,76% και 12,50% αντίστοιχα) (Πίνακας 14). Αντίστοιχο είναι περίπου είναι και το ποσοστό των φοιτητών/τριών που δήλωσαν ότι τέτοιου είδους περιστατικά συμβαίνουν συχνά σε κοινωνικές συναντήσεις, παρουσία τρίτων (12,50%), και σε διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις (11,96%).

Πίνακας 14. Χώροι άσκησης βίας

	Συχνότητες	%
Σε γραφείο	11	5,98
Σε αίθουσα διδασκαλίας ή σε εργαστήριο	12	6,52
Σε βιβλιοθήκη	4	2,17
Στη φοιτητική λέσχη	4	2,17
Σε κοινόχρηστο εσωτερικό χώρο (διάδρομο, τουαλέτες)	23	12,50
Σε κοινόχρηστο εξωτερικό χώρο (αυλή, parking)	29	15,76
Στις εστίες	4	2,17
Στην πανεπιστημιακή κατασκήνωση	2	1,09
Σε χώρους πρακτικής άσκησης (εντός ή εκτός Α.Π.Θ.)	0	0,00
Σε κοινωνική εκδήλωση/δραστηριότητα (εντός ή εκτός Α.Π.Θ.)	22	11,96
Σε αθλητική δραστηριότητα (εντός ή εκτός Α.Π.Θ.)	2	1,09
Σε κατ' ιδίαν συνάντηση	48	26,09
Σε συνάντηση με άλλα άτομα (παρουσία μαρτύρων)	23	12,50

Δυστυχώς, για μια ακόμη φορά το 93,75% όσων ανέφεραν τέτοιου είδους βίαια περιστατικά δήλωσαν ότι δεν επικοινωνήσαν με καμία από τις αρμόδιες δομές για να αναφέρουν/καταγγείλουν το περιστατικό ή ακόμη και για να αναζητήσουν βοήθεια/στήριξη (Πίνακας 15).

Πίνακας 15. Επικοινωνία με δομές του Α.Π.Θ.

	Συχνότητες	%
Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης	4	3,13
Επιτροπή Ισότητας των Φύλων (Ε.Ι.Φ.)	2	1,56
Συνήγορος φοιτητή/τριας	0	0,00
Επιτροπή Κοινωνικής Μέριμνας, Ψυχολογικής Υποστήριξης και Παρατηρητηρίου Φοιτητών/ητριών	2	1,56
Ιατρείο Φοιτητικής Λέσχης	0	0,00
Αστυνομία	2	1,56
Ψυχολόγο	1	0,78
Κανένα από τα παραπάνω	120	93,75

Στο ερώτημα γιατί δεν επικοινωνήσες με κάποιον αρμόδιο φορέα, το 17,01% απάντησε ότι δεν θεώρησε το περιστατικό αρκετά σοβαρό ώστε να το αναφέρει, το 14,63% δήλωσε ότι δεν πίστευε ότι μια αναφορά ή καταγγελία θα έχει αποτέλεσμα, ενώ ένα 10,54% δήλωσε ότι δεν ήξερε που θα έπρεπε να απευθυνθεί (Πίνακας 16).

Πίνακας 16. Λόγοι μη επικοινωνίας με δομές του Α.Π.Θ.

	Συχνότητες	%
Δεν ήξερα πού να απευθυνθώ ή σε ποιο άτομο να μιλήσω	31	10,54
Ένωσα αμηχανία, ντροπή ή ότι θα ήταν πολύ δύσκολο συναισθηματικά	29	9,86
Φοβήθηκα ότι θα επαναθυματοποιηθώ	9	3,06
Δεν θεώρησα ότι θα γινόνταν πιστευτά τα λόγια μου	15	5,10
Δεν θεώρησα ότι ήταν αρκετά σοβαρό για να το αναφέρω	50	17,01
Δεν ήθελα το άτομο που με παρενόχλησε να βρει τον μπελά του	4	1,36
	14	4,76
Φοβήθηκα τις αρνητικές ακαδημαϊκές, κοινωνικές ή επαγγελματικές συνέπειες		
Δεν θεώρησα ότι θα έχει αποτέλεσμα	43	14,63
Φοβήθηκα ότι δεν θα παρέμενε εμπιστευτικό	13	4,42
Μπορούσα να το διαχειριστώ ατομικά/με τον εαυτό μου	26	8,84
Φοβήθηκα την αντεκδίκηση	13	4,42
Δεν θεώρησα ότι οι συγκεκριμένες δομές θα μου έδιναν τη βοήθεια που χρειαζόμουν	23	7,82
Το περιστατικό συνέβη όταν στο Πανεπιστήμιο δεν γινόνταν μαθήματα	22	7,48
Άλλο (είχα ευθύνη)	2	0,68

Σε διευκρινιστική ερώτηση σχετικά με την πρόταση «δεν θεώρησα ότι το περιστατικό που μου συνέβη ήταν αρκετά σοβαρό για να το αναφέρω», φοιτητές και φοιτήτριες δήλωσαν σε ποσοστό 26,21% ότι η αντίδραση των άλλων ήταν τέτοια που υπέθεσαν ότι το περιστατικό δεν ήταν αρκετά σοβαρό για να το αναφέρουν, ενώ σε ποσοστό 21,38% δήλωσαν ότι δεν θεώρησαν ότι πληγώθηκαν συναισθηματικά ή σωματικά (Πίνακας 17). Ένα επίσης υψηλό ποσοστό φοιτητών/τριών (19,31%) δήλωσε ότι περιστατικά όπως αυτά φαίνονται συνηθισμένα, ενώ λιγότεροι/ες (11,03%) ανέφεραν ότι το περιστατικό ξεκίνησε με δική τους συναίνεση.

Πίνακας 17. Λόγοι για τους οποίους δεν θεωρήθηκαν σοβαρά τα περιστατικά βίας

	Συχνότητες	%
Δεν θεώρησα ότι πληγώθηκα συναισθηματικά ή σωματικά	31	21,38
Η αντίδραση των άλλων ατόμων με έκανε να υποθέσω ότι το περιστατικό δεν ήταν αρκετά σοβαρό για να επικοινωνήσω με κάποια από τις δομές του Ιδρύματος	38	26,21
Επικοινωνήσα με κάποιες άλλες δομές/υπηρεσίες που αισθάνθηκα ότι ήταν καταλληλότερες	0	0,00
Δυσκολεύτηκα να βρω τη δομή/υπηρεσία	3	2,07
Είχα μεγάλο φόρτο εργασίας	4	2,76
Το περιστατικό ξεκίνησε με δική μου συναίνεση	16	11,03
Εξαιτίας του φύλου του άλλου προσώπου, θεώρησα ότι το περιστατικό θα υποτιμηθεί ή θα παρερμηνευθεί	6	4,14
Εξαιτίας της θέσης εξουσίας του άλλου προσώπου, θεώρησα ότι το περιστατικό θα υποτιμηθεί ή θα παρερμηνευθεί	1	0,69
Θεώρησα ότι μπορεί να κατηγορηθώ ότι φταίω	12	8,28
Εξαιτίας της χρήσης αλκοόλ/ουσιών κατά τη διάρκεια του περιστατικού	5	3,45

Περιστατικά σαν και αυτό φαίνονται συνηθισμένα	28	19,31
Άλλο (δεν ειχα εμπειρία)	1	0,69

Τέλος, στο ερώτημα ποια άτομα ενημέρωσε για ό,τι σου συνέβη, φοιτητές και φοιτήτριες δήλωσαν, στη συντριπτική τους πλειονότητα, φιλικά πρόσωπα (44,29%), ενώ ακολουθούν τα συγγενικά πρόσωπα και ο/η σύντροφος (Πίνακας 18). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 8,68% των φοιτητών/τριών δεν ενημέρωσε κανένα άλλο άτομο για ό,τι του/της συνέβη.

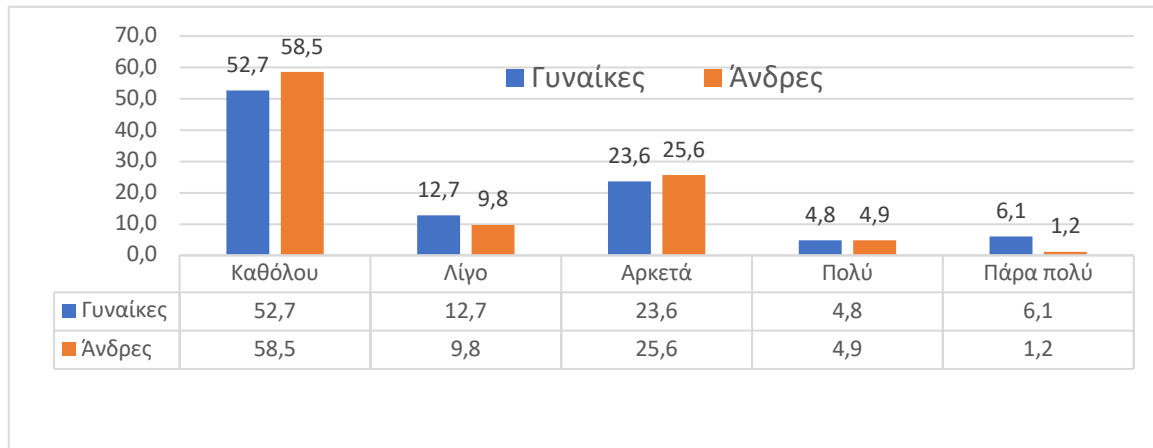
Πίνακας 18. Ενημέρωση άλλων ατόμων

	Συχνότητες	%
Φιλικό πρόσωπο	97	44,29
Συγγενικό πρόσωπο	34	15,53
Διδακτικό προσωπικό	7	3,20
Σύντροφος	25	11,42
Πρόεδρο Τμήματος, Κοσμήτορα/ισσα	3	1,37
Επικεφαλής μονάδας /κέντρου	0	0,00
Πρυτανικές αρχές	2	0,91
Διοικητικό ή άλλο προσωπικό	1	0,46
Κληρικό ή πνευματικό	3	1,37
Θεραπευτή/τρια ή σύμβουλο	10	4,57
Δομή ή υπηρεσία εκτός Πανεπιστημίου (π.χ. τηλεφωνική γραμμή SOS, συνήγορο πολίτη, συμβουλευτικό κέντρο γυναικών, κ.α.)	0	0,00
Γιατρό	1	0,46
Δικηγόρο	3	1,37
Αστυνομία	7	3,20
Κάποιο άλλο άτομο	4	1,83
Δεν ενημέρωσα κανένα άλλο άτομο	19	8,68
Δεν θα ήθελα να απαντήσω	3	1,37

3.5. Απόψεις για δομές και υπηρεσίες

Από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα που δήλωσαν ότι επικοινωνήσαν με κάποια από τις δομές του Α.Π.Θ. λόγω περιστατικού σεξουαλικής παρενόχλησης ή/και βίας, ρωτήθηκαν αν και κατά πόσο βοηθήθηκαν από τη δομή στην οποία απευθύνθηκαν.

Η πλειονότητα των φοιτητών/τριών (σε ποσοστά πάνω από 50%) δήλωσε ότι δεν βοηθήθηκε καθόλου, ένα ποσοστό της τάξης του 23,6% για τις γυναίκες και 25,6% για τους άνδρες δήλωσε ότι βοηθήθηκε αρκετά και ένα ποσοστό 10,9% για τις γυναίκες και 6,1% για τους άνδρες δήλωσε ότι βοηθήθηκε από πολύ έως πάρα πολύ. Η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών και των φοιτητριών (ανά φύλο) απεικονίζεται αναλυτικότερα στο Διάγραμμα 28 που ακολουθεί.

Διάγραμμα 28. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, σχετικά με την ικανοποίηση-βοήθεια από τις δομές του Α.Π.Θ.

Επιπλέον, το 95,6% των εξυπηρετούμενων δήλωσαν ότι δεν ένιωσαν καμία πίεση εκ μέρους των εκπροσώπων/εργαζομένων της δομής (των δομών) ώστε να προχωρήσουν ή να μην προχωρήσουν σε κάποια αναφορά ή καταγγελία σχετικά με τα περιστατικά παρενόχλησης.

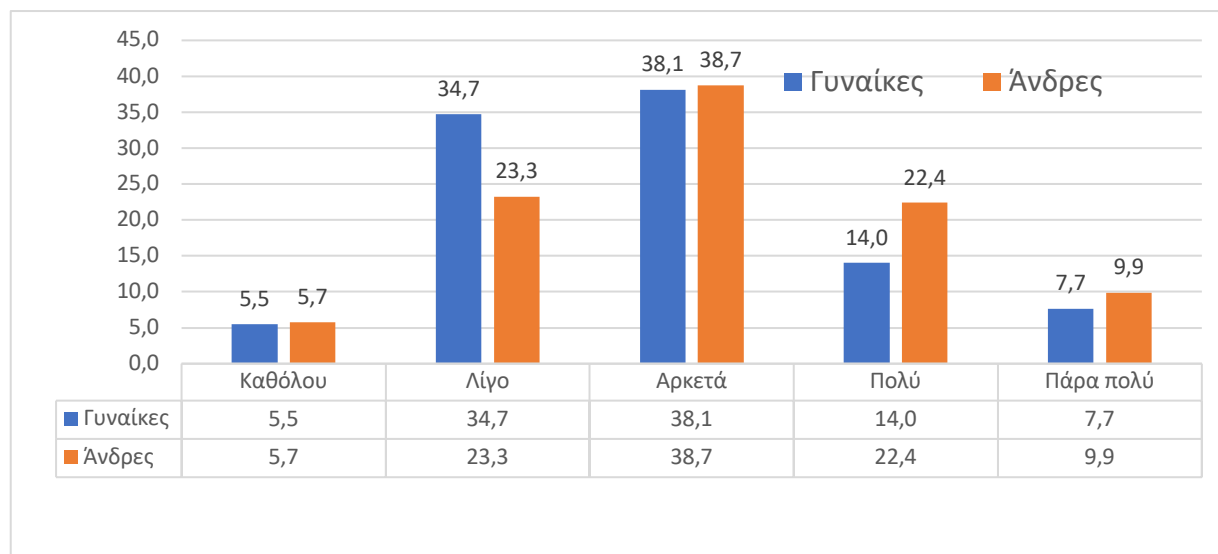
Από την άλλη πλευρά, μόνον το 10,1% των φοιτητών/τριών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι συμμετείχαν σε κάποιο σεμινάριο ή άλλη μορφή ενημέρωσης σχετικά με τη σεξουαλική βία ή/και την σεξουαλική παρενόχληση. Τα θέματα του σεμιναρίου ή της ενημέρωσης απεικονίζονται στον επόμενο Πίνακα (Πίνακας 19) και, όπως φαίνεται, τα περισσότερα από αυτά αφορούσαν στην ενημέρωση για την πρόληψη αντίστοιχων φαινομένων.

Πίνακας 19. Θεματικές σεμιναρίων για σεξουαλική βία και παρενόχληση

	Συχνότητες	%
Πώς η σεξουαλική βία και παρενόχληση ορίζονται στο Πανεπιστήμιο	76	18,77
Πώς να προληφθεί η σεξουαλική βία και παρενόχληση	103	25,43
Πρόσθετα προγράμματα ενημέρωσης σχετικά με την πρόληψη της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης	117	28,89
Πού να αναζητήσεις βοήθεια σε περίπτωση που εσύ ή κάποιο άλλο άτομο βιώσει σεξουαλική βία ή/και παρενόχληση	92	22,72
Άλλα (ειδικά θέματα, νομικά, θεατρικά κλπ)	17	4,20

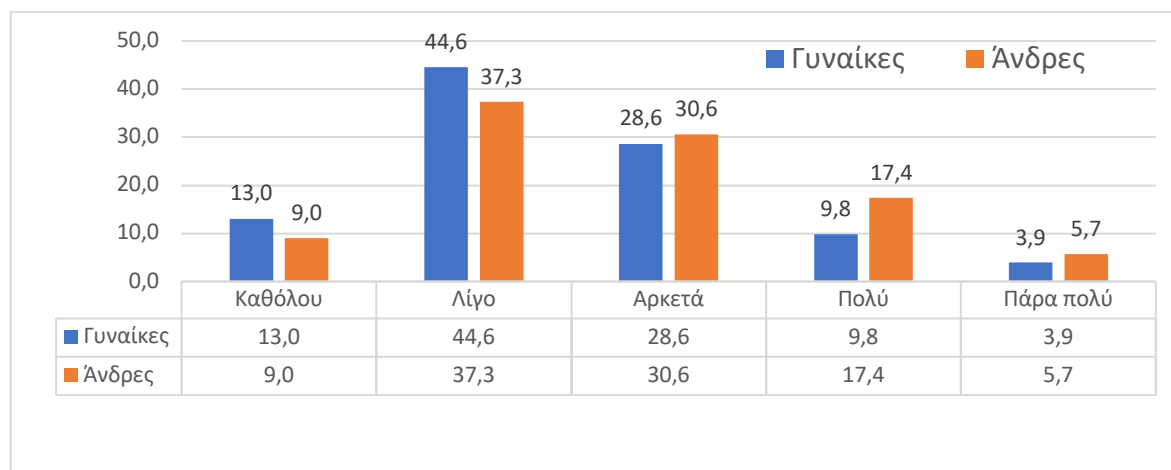
Τέλος, στο ερώτημα «αν κάποιο μέλος της φοιτητικής κοινότητας αναφέρει ένα περιστατικό σεξουαλικής βίας ή παρενόχλησης σε κάποιο πρόσωπο ευθύνης στο Α.Π.Θ. (π.χ. μέλος ΔΕΠ, Γραμματεία-Διοίκηση, Πρόεδρο Τμήματος, Κοσμητορά/ισσα, Πρυτανικές Αρχές, κ.α.), πόσο πιθανό νομίζεις ότι είναι οι υπεύθυνοι/ες να εκλάβουν την αναφορά ως σοβαρή;», οι περισσότεροι/ες φοιτητές/τριες δήλωσαν ότι κάτι τέτοιο είναι από λίγο έως μέτρια πιθανό (Διάγραμμα 29).

Διάγραμμα 29. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στο ερώτημα πόσο πιθανό είναι να εκληφθεί ως σοβαρή μια αναφορά σεξουαλικής βίας/παρενόχλησης;

Επίσης, στο ερώτημα «αν κάποιο μέλος της φοιτητικής κοινότητας αναφέρει ένα περιστατικό σεξουαλικής βίας ή παρενόχλησης σε κάποιο πρόσωπο ευθύνης στο Α.Π.Θ. (μέλος ΔΕΠ, Γραμματεία-Διοίκηση, Πρόεδρο Τμήματος, Κοσμήτορα/ισσα, Πρυτανικές Αρχές, κ.α.), πόσο πιθανό νομίζεις ότι είναι να διεξάγουν μια πλήρη και δίκαιη διερεύνηση;» φοιτητές και κυρίως φοιτήτριες δήλωσαν ότι κάτι τέτοιο είναι λιγότερο πιθανό (Διάγραμμα 30).

Διάγραμμα 30. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά φύλο, στο ερώτημα πόσο πιθανό είναι να διεξαχθεί μια πλήρης και δίκαιη διερεύνηση σε περίπτωση αναφοράς σεξουαλικής βίας/παρενόχλησης;

3.6. Συμπεριφορά παρισταμένων

Σε μια σειρά από ερωτήσεις που αφορούσαν στην εμπειρία των παρισταμένων, δηλαδή των τρίτων που υπήρξαν μάρτυρες διαφόρων περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης ή/και βίας, η πλειονότητα αυτών αφορούσε σε γυναίκες φοιτήτριες, σε ποσοστά που κυμαίνονται γύρω στο 68% (βλ. Πίνακας 20).

Πίνακας 20. Αναφορές εμπειριών παρενόχλησης από παριστάμενους/ες

	Γυναίκες	Ανδρες	Άλλο	Σύνολο
Στο διάστημα της μέχρι τώρα φοίτησής σου στο Α.Π.Θ., πρόσεξες κάποιο άτομο στο Πανεπιστήμιο να κάνει απρεπή σεξουαλικά σχόλια σχετικά με την εμφάνιση άλλου ατόμου, να διακινεί ανεπιθύμητες σεξουαλικές φωτογραφίες ή να συμπεριφέρεται με κάποιο άλλο σεξουαλικό τρόπο, κάνοντας, κατά την άποψή σου, άλλα άτομα να νιώθουν άβολα ή προσβεβλημένα;	274	103	21	398
%	68,8	25,9	5,3	34,1
Στο διάστημα της μέχρι τώρα φοίτησής σου στο Α.Π.Θ., υπήρξε μάρτυρας ενός μοτίβου συνεχών σεξουαλικών σχολίων ή συμπεριφορών που σε ανησύχησαν ότι κάποιο μέλος της φοιτητικής κοινότητας βιώνει σεξουαλική παρενόχληση;	132	53	12	197
%	67	26,9	6,1	16,9
Στο διάστημα της μέχρι τώρα φοίτησής σου στο Α.Π.Θ., υπήρξε μάρτυρας περίπτωσης ατόμου που συμπεριφέρεται με έναν ελεγκτικό ή κακοποιητικό τρόπο απέναντι σε φιλικό του πρόσωπο ή σε ερωτικό σύντροφο;	181	67	15	263
%	68,8	25,5	5,7	22,6
Στο διάστημα της μέχρι τώρα φοίτησής σου στο Α.Π.Θ., υπήρξε μάρτυρας κάποιας περίπτωσης που πιστεύεις ότι θα μπορούσε να οδηγήσει σε σεξουαλική βία ή παρενόχληση;	220	73	15	308
%	71,4	23,7	4,9	26,4
Σύνολο αναφορών				1.166

Όσοι/ες απάντησαν καταφατικά έστω και σε μια από τις παραπάνω ερωτήσεις, υπήρξαν δηλαδή κατά κάποιον τρόπο μάρτυρες περιστατικών παρενόχλησης, κλήθηκαν να δηλώσουν τον τρόπο αντίδρασής τους στα γεγονότα αυτά. Όπως φαίνεται στον Πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 21), οι περισσότεροι/ες δήλωσαν ότι επικοινωνήσαν με τα πιθανά θύματα (19,8%), ένα 18,7% των φοιτητών/τριών δήλωσαν ότι εξέφρασαν ξεκάθαρα την ανησυχία τους στο άτομο που εμπλέκονταν σε αυτή τη συμπεριφορά (δράστη) και ένα 14,4% δήλωσε ότι δεν έκανε τίποτα, καθώς το άτομο που υπέστη την παρενοχλητική συμπεριφορά φάνηκε να χειρίζεται την κατάσταση. Το 15,8% των φοιτητών/τριών δήλωσαν ότι δεν έκαναν τίποτα γιατί δεν γνώριζαν πώς θα έπρεπε να αντιδράσουν, ενώ μόλις το 8,2% των φοιτητών/τριών δήλωσαν ότι παρενέβησαν αμέσως και διέκοψαν την κατάσταση εκείνη τη στιγμή,

Πίνακας 21. Οι αντιδράσεις των συμμετεχόντων που υπήρξαν «μάρτυρες» παρενόχλησης.

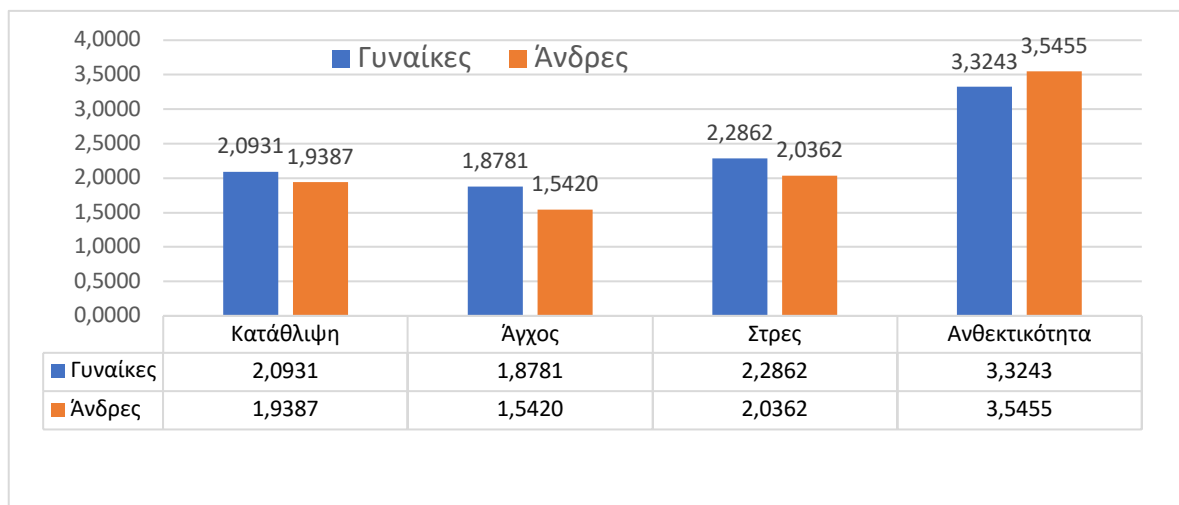
	Γυναίκες	Ανδρες	Άλλο	Σύνολο
Παρενέβησα αμέσως ή διέκοψα την κατάσταση εκείνη τη στιγμή	48	25	5	78
%	61,5	32,1	6,4	8,2
Επικοινωνήσα με το άτομο που φάνηκε να επηρεάζεται από αυτή τη συμπεριφορά	128	48	13	189
%	67,7	25,4	6,9	19,8
Αντιμέτωπισα ή εξέφρασα την ανησυχία μου στο άτομο που εμπλέκονταν σε αυτή τη συμπεριφορά	128	43	8	179
%	71,5	24,0	4,5	18,7

Ζήτησα βοήθεια από φιλικά πρόσωπα είτε του ατόμου που προκάλεσε είτε του ατόμου που υπέστη τη συμπεριφορά	53	15	6	74
%	71,6	20,3	8,1	7,8
Ζήτησα βοήθεια από κάποιο άλλο άτομο	19	5	6	30
%	63,3	16,7	20,0	3,2
Εξέφρασα ανησυχία σε πρόσωπα ευθύνης του Τμήματος ή του Πανεπιστημίου	10	5	2	17
%	58,8	29,4	11,8	1,8
Δεν έκανα τίποτα, γιατί το άτομο που υπέστη τη συμπεριφορά φάνηκε να χειρίζεται την κατάσταση	85	46	6	137
%	62,0	33,6	4,4	14,4
Δεν έκανα τίποτα, γιατί δεν γνώριζα/δεν ένιωθα σιγουριά για τι να κάνω	113	34	4	151
%	74,8	22,5	2,6	15,8
Δεν έκανα τίποτα για κάποιον άλλο λόγο	52	16	3	71
%	73,2	22,5	4,2	7,5
Άλλο				27
				2,8
Σύνολο αναφορών				953

3.7. Διαχείριση άγχους

Στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου, έγινε μια προσπάθεια αποτύπωσης αφενός των επιπέδων ψυχικής ανθεκτικότητας των φοιτητών/τριών, αφετέρου των συναισθημάτων κατάθλιψης, άγχους και στρες που βιώνουν. Στο Διάγραμμα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι μέσες τιμές των φοιτητών και των φοιτητριών στους παραπάνω παράγοντες.

Διάγραμμα 31. Μέσοι όροι ανά φύλο ως προς την κατάθλιψη, το άγχος, το στρες και την ψυχική ανθεκτικότητα

Το ενδιαφέρον είναι ότι σε όλους τους παραπάνω παράγοντες εντοπίστηκαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα. Αυτό σημαίνει ότι στους τρεις παράγοντες που αξιολογούν τα επίπεδα κατάθλιψης, άγχους, και στρες, οι γυναίκες εμφάνισαν κατά μέσο όρο υψηλότερες τιμές από τους άνδρες, ενώ αντίθετα, στην κλίμακα της ψυχικής ανθεκτικότητας, οι τιμές των γυναικών ήταν χαμηλότερες από εκείνες των ανδρών. Οι παραπάνω διαφορές καθιστούν το γυναικείο φοιτητικό πληθυσμό ακόμη πιο ευάλωτο σε περιστατικά σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης.

4. Συμπεράσματα

Τα παραπάνω αποτελέσματα διαφωτίζουν σημαντικές πλευρές του προβλήματος και αποτελούν «οδηγό» για το σχεδιασμό μιας πολιτικής και κατάλληλων παρεμβάσεων στα πανεπιστημιακά ιδρύματα ενάντια στην σεξουαλική βία και την παρενόχληση.

Σε γενικές γραμμές, τα ποσοστά αναφοράς διαφόρων μορφών σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας είναι αντίστοιχα με εκείνα που ισχύουν και σε άλλα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη (βλ. Gendercrime EU-Project, 2012. Swedish Research Council, 2018).

Ειδικά για τις περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης, παρατηρείται μεγάλη διακύμανση στις αναφορές των συμμετεχόντων/ουσών, ανάλογα με το φύλο και την μορφή της παρενόχλησης. Συγκεκριμένα, οι τιμές κυμάνθηκαν από 67% έως 89% για τις γυναίκες και από 5% έως 28% για τους άνδρες. Οι διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα σε σχέση με όλες τις μορφές παρενόχλησης ήταν στατιστικά σημαντικές. Ορισμένες μορφές παρενόχλησης, όπως οι άσεμνες χειρονομίες, η έκθεση σημείων του σώματος, η ανεπιθύμητη επιμονή για ραντεβού και το ανεπιθύμητο άγγιγμα αφορούσαν στις γυναίκες σε ποσοστά που ξεπερνούσαν το 80%, κάτι που μπορεί να ερμηνευθεί λόγω της απουσίας μέτρων αντιμετώπισης του φαινομένου στη χώρα μας διαχρονικά, αλλά και εξαιτίας μιας ευρύτερης κουλτούρας που ενθαρρύνει σεξιστικές συμπεριφορές και αποσιωπά το φαινόμενο (Alldred & Phipps, n.d.).

Από την άλλη πλευρά, οι αναφορές σε σχέση με περιστατικά παρενοχλητικής παρακολούθησης και σεξουαλικής βίας ήταν πολύ λιγότερες, τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες του δείγματος. Ειδικότερα, τα ποσοστά αναφορών της παρενοχλητικής παρακολούθησης κυμάνθηκαν για το σύνολο του δείγματος από 2% έως 5% (ανάλογα με την μορφή), ενώ τα περιστατικά σεξουαλικής βίας κυμάνθηκαν για άνδρες και γυναίκες από 5% έως 26% (ανάλογα με την μορφή). Ωστόσο, και πάλι η πλειονότητα των περιστατικών αφορούσε στις γυναίκες φοιτήτριες, με στατιστικά σημαντική διαφορά σε σχέση με τους άνδρες φοιτητές.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι πρόκειται για περιστατικά έμφυλης βίας, καθώς πλήττουν τις γυναίκες σε δυσανάλογο βαθμό σε σχέση με τους άνδρες, αποτελώντας έναν μηχανισμό σεξιστικής διάκρισης σε βάρος των γυναικών (Βαΐου και συν., 2021). Επιπλέον, βρέθηκε ότι οι γυναίκες φοιτήτριες ανησυχούν περισσότερο, σε σχέση με τους άνδρες συμφοιτητές τους, για τα περιστατικά αυτά και θεωρούν πιθανότερη την θυματοποίησή τους στο μέλλον, κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.

Αλλωστε, από το σύνολο του δείγματος, ως δράστες αναφέρθηκαν κυρίως άνδρες προπτυχιακοί φοιτητές, ενώ ως θύματα γυναίκες προπτυχιακές φοιτήτριες. Στην κατηγορία των δραστών, ακολούθησαν τα μέλη του διδακτικού και επιστημονικού προσωπικού, αλλά και άτομα που δεν είχαν σχέση με το Πανεπιστήμιο. Στην περίπτωση μάλιστα των περιστατικών σεξουαλικής βίας, το μεγαλύτερο ποσοστό των δραστών φαίνεται ότι ήταν εξω-πανεπιστημιακοί.

Φοιτητές και φοιτήτριες δήλωσαν ότι οι χώροι στους οποίους διαδραματίζονται τα περιστατικά αυτά είναι πρωτίστως οι δημόσιοι εξωτερικοί χώροι, ενώ δεύτεροι στη σειρά έρχονται οι κοινόχρηστοι εσωτερικοί χώροι. Σημαντικό ποσοστό των περιστατικών αυτών, πάντως, φάνηκε ότι συμβαίνει σε κοινόχρηστους χώρους παρουσία τρίτων ατόμων.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών, οι επιπτώσεις των φαινομένων σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης αφορούσαν και πάλι πρωτίστως στις γυναίκες φοιτήτριες, επηρεάζοντας σε σημαντικό βαθμό τα επίπεδα της σωματικής και ψυχικής τους υγείας και δημιουργώντας ένα εκφοβιστικό και εχθρικό ακαδημαϊκό περιβάλλον.

Ωστόσο, στην πλειονότητά τους, οι φοιτήτριες δήλωσαν ότι δεν αναφέρουν τα περιστατικά σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, ούτε και αναζητούν βοήθεια ή υποστήριξη από τις αρμόδιες αρχές και τις σχετικές υπηρεσίες του Ιδρύματος. Οι λόγοι είναι ποικίλοι και συνοψίζονται στους εξής: (α) οι φοιτήτριες φάνηκε ότι δεν (ανα)γνωρίζουν αυτό που τους συμβαίνει (έλλειψη ενημέρωσης/επίγνωσης) και δεν θεωρούν αρκετά σοβαρά τα συγκεκριμένα περιστατικά (μάλιστα, όπως ανέφεραν οι ίδιες, τα θεωρούν συνηθισμένα), (β) δήλωσαν ότι μπορούν να τα διαχειριστούν μόνες τους, καθώς δεν

αισθάνθηκαν ότι πληγώθηκαν, (γ) επιβεβαίωσαν ότι δεν γνωρίζουν που μπορούν να απευθυνθούν και ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείται μετά από μια αναφορά/καταγγελία, και τέλος, (γ) ανέφεραν ότι δεν αισθάνονται εμπιστοσύνη απέναντι στις αρμόδιες αρχές και στις υπηρεσίες του ιδρύματος, καθώς πιστεύουν ότι οποιαδήποτε αναφορά ή καταγγελία δεν θα έχει αποτέλεσμα.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όσοι και όσες απευθύνθηκαν σε κάποια από τις σχετικές υπηρεσίες του Ιδρύματος, σε ποσοστό πάνω από 50% δήλωσαν ότι δεν βοηθήθηκαν καθόλου, ενώ, από την άλλη πλευρά, μόνον το 10% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι παρακολούθησαν κάποια επιμόρφωση ή σεμινάριο εντός του Ιδρύματος για τα φαινόμενα αυτά. Ταυτόχρονα, οι απαντήσεις των γυναικών, όπως και των ανδρών του δείγματος, φάνηκαν διχασμένες ως προς το αν μια αναφορά σεξουαλικής βίας ή παρενόχλησης από τον φοιτητικό πληθυσμό θα θεωρηθεί σοβαρή και θα ακολουθήσει μια πλήρης και δίκαιη διερεύνηση. Συγκεκριμένα, περίπου οι μισές από τις γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα θεώρησαν ότι οι αναφορές αυτές δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη και δεν ακολουθείται μια δίκαιη διαδικασία (σε αντίθεση με τις υπόλοιπες μισές).

Αυτή η κανονικοποίηση της έμφυλης βίας και η έλλειψη εμπιστοσύνης αναφορικά με τη διαχείριση των περιστατικών από τις πανεπιστημιακές αρχές και τις αρμόδιες υπηρεσίες αποτυπώνεται και στο γεγονός ότι η πλειονότητα των φοιτητών/τριών δεν αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως μέλη μιας ευρύτερης κοινότητας ατόμων, με τους οποίους αισθάνονται αλληλοσεβασμό και αλληλοϋποστήριξη. Αυτή ειδικά η ομάδα των φοιτητών/τριών (οι οποίοι δεν αισθάνονται μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας), που αποτελούν και το 50% περίπου του φοιτητικού πληθυσμού, ανεξάρτητα από το φύλο τους, φαίνεται να είναι περισσότερο ευάλωτοι/ες τόσο σε περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, όσο και στις επιπτώσεις της παρενόχλησης στα επίπεδα της ψυχικής τους ευζωίας και ανθεκτικότητας.

Τέλος, σύμφωνα με τα αποτελέσματα, φοιτήτριες και φοιτητές δήλωσαν ότι συνήθως αποκαλύπτουν τα περιστατικά έμφυλης βίας και παρενόχλησης σε φίλους, συντρόφους ή/και συγγενικά πρόσωπα, γεγονός που καθιστά κρίσιμη την συμβολή της ομάδας των ομηλίκων/ομοτίμων στη διαχείριση/αντιμετώπιση των περιστατικών αυτών. Επιπλέον, οι παριστάμενοι/ες ή μάρτυρες σε αντίστοιχα περιστατικά (στην πλειονότητά τους γυναίκες), σε ποσοστό 30% περίπου, δήλωσαν ότι δεν επενέβησαν είτε διότι δεν γνώριζαν τι έπρεπε να κάνουν, είτε διότι το (άμεσο) θύμα φάνηκε να χειρίζεται την κατάσταση. Αντίθετα, το 8% των παρισταμένων δήλωσε ότι επενέβη άμεσα και διέκοψε ό,τι συνέβαινε, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 18%-19% των μαρτύρων μίλησε σε προσωπική βάση είτε με το θύμα είτε με τον θύτη της παρενόχλησης.

Περιορισμοί της έρευνας

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η διερεύνηση βασίστηκε σε ερωτηματολόγια αυτο-αναφοράς που σημαίνει ότι πρόκειται για αναφορές εκ μέρους των ίδιων των φοιτητών/τριών και όχι για ακριβείς μετρήσεις του φαινομένου της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης. Επιπλέον, το δείγμα της έρευνας δεν ήταν τυχαίο, ούτε στρωματοποιημένο με βάση διάφορους παράγοντες, επομένως, δεν μπορούν να εξαχθούν με ασφάλεια συμπεράσματα ανά Τμήμα ή/και ανά Σχολή.

Τέλος, το γεγονός ότι η έρευνα διεξήχθη αμέσως μετά από μια μακρά περίοδο κοινωνικής απομόνωσης και εγκλεισμού, λόγω των περιοριστικών μέτρων της πανδημίας, ενδεχομένως να επηρέασε τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών, τόσο ως προς τις αναφορές παρενόχλησης, όσο και ως προς τους δείκτες άγχους, κατάθλιψης, και ανθεκτικότητας.

Προτάσεις

Με βάση τα παραπάνω ευρήματα, και σε αντιστοιχία με τη σχετική βιβλιογραφία (Bondestam & Lundqvist, 2020; Johnson et al., 2018), προτείνεται στα ακαδημαϊκά ιδρύματα η ανάληψη πρωτοβουλιών στα ακόλουθα επίπεδα: (α) στο επίπεδο της πολιτικής, με την υιοθέτηση σταθερών (μόνιμων) μέτρων αντιμετώπισης του φαινομένου της έμφυλης βίας, αλλά και μέσω της διαφάνειας σε θεσμούς και διαδικασίες, (β) στο επίπεδο της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της πανεπιστημιακής κοινότητας, με τη διοργάνωση εκδηλώσεων (ημερίδων, σεμιναρίων, κτλ.) σε θέματα έμφυλων σχέσεων και με στόχο ένα συμπεριληπτικό περιβάλλον που θα τιμά και θα σέβεται τη διαφορετικότητα, (γ) στο επίπεδο της διαχείρισης μεμονωμένων περιπτώσεων, μέσα από την ίδρυση σχετικών οργάνων και διαδικασιών, και (δ) στο επίπεδο της υποστήριξης των θυμάτων, ανεξάρτητα από τις επίσημες

καταγγελίες, μέσα από την ενίσχυση των δομών ψυχολογικής και συμβουλευτικής στήριξης.

Ειδικότερα, προτείνεται η λήψη μέτρων που θα αφορούν στον φοιτητικό πληθυσμό και τα οποία, με μια σειρά από επιμορφωτικές δράσεις, κυρίως, θα επιχειρήσουν να μεταστρέψουν το κλίμα που επικρατεί στις σχέσεις μεταξύ τους. Άλλωστε, έχει βρεθεί ότι η συμπεριφορά των μαρτύρων ή των παρισταμένων γενικότερα είναι κρίσιμη στην πρόληψη και αντιμετώπιση των περιστατικών παρενόχλησης (Aldred & Phipps, n.d.; Chroni et al., 2013). Επομένως, μέτρα που στοχεύουν στην εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του φοιτητικού πληθυσμού (τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών) σε θέματα έμφυλων σχέσεων και έμφυλης βίας αποδεικνύονται όχι μόνον χρήσιμα αλλά και αναγκαία. Απαραίτητη κρίνεται, επίσης, η ανάληψη πρωτοβουλιών και παρεμβάσεων που θα ενισχύσουν τα επίπεδα ευζωίας της φοιτητικής κοινότητας, την ανθεκτικότητά τους, καθώς και τους δεσμούς τους με την ευρύτερη πανεπιστημιακή κοινότητα.

Επιπροσθέτως, σε ερευνητικό επίπεδο, τα παραπάνω ευρήματα θα μπορούσαν να εμπλουτιστούν με ποιοτικά δεδομένα, μέσα από την διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών ειδικών μειονοτικών ομάδων του φοιτητικού πληθυσμού (φοιτήτριες συγκεκριμένων σχολών, ΛΟΑΤΚΙ+ φοιτητές/τριες, φοιτητές/ριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες, κ.α.). Τέλος, όπως αναφέρθηκε ήδη, προτείνεται η επανάληψη της έρευνας, έτσι ώστε να αξιολογηθεί η επίδραση μελλοντικών παρεμβάσεων ενάντια στη βία και την παρενόχληση στις αντιλήψεις και τις εμπειρίες του φοιτητικού πληθυσμού, καθώς επίσης και η διεξαγωγή αντίστοιχης έρευνας στους/ις εργαζόμενους/ες στο πανεπιστήμιο (μέλη ΔΕΠ, διοικητικό προσωπικό, κ.α.).

Βιβλιογραφία

- Allred, P., & Phipps, A. (Eds.) (n.d.). *Training to respond to sexual violence at European Universities. Final report of the USVreact Project*. USVreact Project. https://usvreact.eu/wp-content/resources/USVreact_Report_2018_ENG.pdf
- Βαΐου, Ν., Πετράκη, Γ., & Στρατηγάκη, Μ. (Επιμ.) (2021). *Έμφυλη βία – Βία κατά των γυναικών*. Αλεξάνδρεια.
- Bondestam, F., & Lundqvist, M. (2020). Sexual harassment in higher education – a systematic review. *European Journal of Higher Education*, 10(4), 397-419. <https://doi.org/10.1080/21568235.2020.1729833>
- Campbell-Sills, L., & Stein, M. B. (2007). Psychometric analysis and refinement of the Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC): Validation of a 10-item measure of resilience. *Journal of Traumatic Stress*, 20(6), 1019-1028. <https://doi.org/10.1002/jts.20271>
- Cantor, D., et al. (2020). *Report on the AAU Campus Climate Survey on Sexual Assault and Misconduct*. Westat. https://safe.unc.edu/wp-content/uploads/sites/1110/2020/06/University-of-North-Carolina-at-Chapel-Hill_Report-and-Appendices-.pdf
- Chroni, S., Grigoriou, S., Hatzigeorgiadis, A., & Theodorakis, Y. (2013). Preliminary exploration of bystander intention to stand up for a female-peer targeted in sexual harassment in Greek academia. *Journal of International Women's Studies*, 14(1), 184-201. <http://vc.bridgew.edu/jiws/vol14/iss1/11>
- Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and anxiety*, 18(2), 76-82. <https://doi.org/10.1002/da.10113>
- Gender Crime EU-Project (2012). *Gender-based violence, stalking and fear of crime*. Ruhr-Universität Bochum. http://www.gendercrime.eu/pdf/gendercrime_final_report_smaller_version.pdf
- Γρηγορίου, Σ. (2010). *Στάσεις φοιτητών και φοιτητριών στο κοινωνικό φαινόμενο της σεξουαλικής παρενόχλησης*. Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2017). Cultivating youth resilience to prevent bullying and cyberbullying victimization. *Child abuse & neglect*, 73, 51-62. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.09.010>
- Hoel, H., & Vartia, M. (2018). *Bullying and sexual harassment at the workplace, in public spaces, and in political life in the EU*. European Parliament's Committee on Women's Rights and Gender Equality: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604949/IPOL_STU\(2018\)604949_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604949/IPOL_STU(2018)604949_EN.pdf)
- Johnson, P. A., Widnall, S. E., & Benya, F. F. (Eds.) (2018). *Sexual harassment of women: Climate, culture, and consequences in academic sciences, engineering, and medicine*. The National Academies of Sciences. <https://nap.nationalacademies.org/catalog/24994/sexual-harassment-of-women-climate-culture-and-consequences-in-academic>
- Καλοειδά, Ε., Φωτακίδου, Σ., & Τσεχλίδου, Γ. (2017). *Απόψεις φοιτητριών/φοιτητών ψυχολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του πανεπιστημίου Κρήτης για τους μύθους και τις στερεοτυπικές αντιλήψεις όσον αφορά στη σεξουαλική κακοποίηση*. Αδημοσίευτη Πτυχιακή Εργασία. Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης.
- Κάσδαγλη, Σ., & Μουρτζάκη, Μ. (2020). *Δεν είναι αυτή η δουλειά μας: Σεξουαλική παρενόχληση κατά των γυναικών στην εργασία. Εξετάζοντας τον κλάδο επισιτισμού-τουρισμού*. Action Aid & Open Society Foundations. <https://notpartofourjob.actionaid.gr>
- Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (2004). *Η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας*. https://www.kethi.gr/sites/default/files/wp-content/uploads/2008/12/118_SEXOUALIKI_PARENOXLHSH_GYNAIKWN.pdf

- Luthar, S. S. (2006). Resilience in development: A synthesis of research across five decades. In D. Cicchetti, & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental Psychopathology: Risk, disorder, and adaptation* (2nd edition) (Vol. 3, pp. 739-795). Wiley.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238. <https://doi.org/10.1037//0003-066X.56.3.227>
- Moldovan, O., & Macarie, F. (2019). Resilience, gender discrimination and sexual harassment in Romanian Higher Education. *Sustainable Development and Resilience of Local Communities and Public Sector Organizations, Cluj-Napoca: Accent*, 403-422.
- Μπαράκακη, Μ., & Μπερεδήμα, Δ. Α. (2018). *Γνώσεις και αντιλήψεις πρωτοετών φοιτητών νοσηλευτικής για τη σεξουαλική τους συμπεριφορά*. Αδημοσίευτη Πτυχιακή Εργασία. Τμήμα Νοσηλευτικής, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης.
- Lovibond, P. F., & Lovibond, S. H. (1995). The Structure of Negative Emotional States: Comparison of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. *Behaviour Research and Therapy*, 33, 335-343. [https://doi.org/10.1016/0005-7967\(94\)00075-U](https://doi.org/10.1016/0005-7967(94)00075-U)
- Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014). *Βία κατά των γυναικών: Πανευρωπαϊκή έρευνα*. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_el.pdf
- Pezirkianidis, C., Karakasidou, E., Lakioti, A., Stalikas, A., & Galanakis, M. (2018). Psychometric properties of the depression, anxiety, stress scales-21 (DASS-21) in a Greek sample. *Psychology*, 9(15), 2933-2950. <https://doi.org/10.4236/psych.2018.915170>
- Scales, P. C., & Leffert, N. (2004). *Developmental assets: A synthesis of the scientific research on adolescent development* (2nd ed.). Search Institute.
- Silbereisen, R. K., & Lerner, R. M. (Eds.). (2007). *Approaches to positive youth development*. Sage.
- Swedish Research Council (2018). *Sexual harassment in academia. An international research Review*. <https://www.vr.se/english/analysis/reports/our-reports/2018-11-30-sexual-harassment-in-academia.html>
- Thambo, S., Tshifhumulo, R., Amaechi, K. O., & Mabale, D. (2019). Resilience in women-strategies female students employ to deal with online sexual harassment. *African Journal of Gender, Society & Development*, 8(2), 91. <https://doi.org/10.31920/2050-4284/2019/8n2a6>
- Wager, N. M. (2012). Respondents' experiences of completing a retrospective, web-based sexual trauma survey: Does a history of victimization equate with a risk for harm? *Violence and Victims*, 27(6), 991-1004. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.27.6.991>
- Yeater, E., Miller, G., Rinehart, J., & Nason, E. (2012). Trauma and sex surveys meet minimal risk standards: Implications for institutional review boards. *Psychological Science*, 23(7), 780-787. <https://doi.org/10.1177/0956797611435131>

Παραρτήματα

Παράρτημα I

Πρόσκληση έρευνας

Αγαπητέ/ή φοιτητή/τρια

Σας προσκαλούμε να συμμετέχετε σε έρευνα με θέμα τις απόψεις και τις εμπειρίες του φοιτητικού πληθυσμού του Α.Π.Θ. σε σχέση με περιστατικά σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, συμπληρώνοντας ηλεκτρονικά ένα ερωτηματολόγιο. Η υποβολή του ερωτηματολογίου είναι απολύτως ανώνυμη.

Η έρευνα πραγματοποιείται υπό την αιγίδα της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων (Ε.Ι.Φ.) και του Κέντρου Κοινωνικής Έρευνας και Λήψης Αποφάσεων (Α.Κ.Κ.Ε.) του Α.Π.Θ.. Έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Α.Π.Θ. (αρ. πρωτ. 148172/2021) και χρηματοδοτείται από τον Ε.Λ.Κ.Ε. του Ιδρύματος.

Παρακαλούμε, πριν αποφασίσετε να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο, διαβάστε προσεκτικά το **έντυπο ενημέρωσης** που είναι διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο.

https://surveys.psy.auth.gr/Entypo_Enimerosis_Ereyna_Sexualiki_via.pdf

Για να συμπληρώσετε το **ερωτηματολόγιο**, ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://survey.auth.gr/index.php/875111>

Παράρτημα II

Έντυπο ενημέρωσης και συγκατάθεσης

I. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ

Όνομα Μελέτης: «Αντιλήψεις και εμπειρίες του φοιτητικού πληθυσμού του Α.Π.Θ. για τη σεξουαλική βία και παρενόχληση στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής»

Επιστημονικά Υπεύθυνη: Χριστίνα Αθανασιάδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.

Μέλη της ερευνητικής ομάδας: Δ. Σταμοβλάσης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής Α.Π.Θ. και Γ. Κολιός, ΕΤΕΠ, Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.

Φορέας Χρηματοδότησης: Η μελέτη πραγματοποιείται υπό την αιγίδα της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων (Ε.Ι.Φ.) και του Κέντρου Κοινωνικής Έρευνας και Λήψης Αποφάσεων (Α.Κ.Κ.Ε.) του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) στο πλαίσιο δράσεων για την πρόληψη-αντιμετώπιση περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης εντός του Ιδρύματος. Η έρευνα χρηματοδοτείται από τον Ε.Λ.Κ.Ε. του Α.Π.Θ.

Υπεύθυνος Επεξεργασίας: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.).

Υπεύθυνη επικοινωνίας κατά την διεξαγωγή της μελέτης:

Δέσποινα Καζανά, Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό (ΕΔΙΠ), Τμήμα Δημοσιογραφίας & Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας Α.Π.Θ.

Email: sexharass@auth.gr

Υπεύθυνος/η Προστασίας Δεδομένων (ΥΠΔ): data.protection@auth.gr

Σημαντικές Πληροφορίες:

Παρακάτω, σας δίνουμε πληροφορίες σχετικά με την μελέτη που διεξάγουμε με θέμα τη σεξουαλική βία και παρενόχληση στο περιβάλλον της φοιτητικής ζωής στο Α.Π.Θ. και των διαδικασιών που αυτή περιλαμβάνει και σας προσκαλούμε να λάβετε μέρος. Η συμμετοχή σας είναι **εθελοντική**.

Σας παρακαλούμε να μελετήσετε προσεκτικά όλες τις πληροφορίες που ακολουθούν και να μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με τις υπεύθυνες της έρευνας για περισσότερες πληροφορίες ή διευκρινήσεις, αν το επιθυμείτε. Μπορείτε ακόμη να μας ζητήσετε οποιαδήποτε στιγμή συναντηθούμε από κοντά για οποιοδήποτε λόγο.

Η απόφασή σας δεν θα επηρεάσει με κανένα τρόπο τις διαδικασίες φοίτησής σας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Σκοπός: Γιατί κάνουμε αυτήν την μελέτη;

Βασικός σκοπός της έρευνας είναι η καταγραφή των αντιλήψεων και των εμπειριών του φοιτητικού πληθυσμού του Α.Π.Θ. σχετικά με διάφορες μορφές σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, στο περιβάλλον της φοιτητικής ζωής και των διαδικασιών που αυτή περιλαμβάνει. Ειδικότερα, διερευνώνται (α) η συχνότητα και το είδος διαφόρων μορφών σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, (β) η ταυτότητα των δραστών, και (γ) οι προσπάθειες αντιμετώπισης και διαχείρισης των περιστατικών αυτών από τα θύματα, μέσω των πανεπιστημιακών οργάνων ή/και μεμονωμένα. Τα παραπάνω θα μελετηθούν σε σχέση με τις συνέπειές τους στην ψυχική υγεία των φοιτητών/τριών.

Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν θα είναι ανώνυμα και θα επεξεργαστούν πρωτίστως για επιστημονικούς/ερευνητικούς σκοπούς αλλά και για τη διαμόρφωση μιας πολιτικής στο Α.Π.Θ. ενάντια στο φαινόμενο της σεξουαλικής παρενόχλησης.

Επιλογή συμμετεχόντων: Γιατί σας ζητάμε να συμμετέχετε;

Στην έρευνα καλείται να συμμετάσχει το σύνολο του φοιτητικού πληθυσμού του Α.Π.Θ. ανεξάρτητα από Τμήμα/Σχολή φοίτησης, έτος φοίτησης ή επίπεδο σπουδών (προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό). Ειδικότερα, οι απόψεις και οι εμπειρίες του φοιτητικού πληθυσμού είναι ιδιαίτερα χρήσιμες στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε τη φύση του φαινομένου της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης και των επιπτώσεών της. Οι πληροφορίες αυτές θα συνδράμουν στο σχεδιασμό μια κατάλληλης πολιτικής, με στόχο τη διαμόρφωση ενός υγιούς, ασφαλούς και χωρίς διακρίσεις πανεπιστημιακού περιβάλλοντος, που θα προάγει την ψυχική υγεία και την ανθεκτικότητα των φοιτητών/τριών. Συνέπεια μιας τέτοιας πολιτικής αποτελούν η ανάπτυξη προληπτικών προγραμμάτων και υπηρεσιών που θα συμβάλλουν στην μείωση των περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης στον πανεπιστημιακό χώρο, καθώς και στην αποτελεσματική αντιμετώπισή του και την στήριξη των εμπλεκομένων.

Η συμμετοχή είναι εθελοντική: Πρέπει να το κάνω;

Δεν χρειάζεται να συμμετέχετε στην μελέτη εάν δεν το θέλετε. Ακόμα και αν πείτε «ναι» τώρα, μπορείτε να αλλάξετε γνώμη αργότερα κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, χωρίς καμία απολύτως επίπτωση.

Κόστος συμμετοχής: Τι θα μου κοστίσει;

Δεν υπάρχει καμία οικονομική επιβάρυνση από τη συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα.

Διαδικασία: Τι θα συμβεί αν συμμετέχετε;

Αν αποφασίσετε να συμμετάσχετε, θα χρειαστεί να συμπληρώσετε **-μία μόνον φορά-** ένα **ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο** που αποτελείται από τα εξής μέρη: (α) δημογραφικά στοιχεία, (β) ερωτήσεις για την σεξουαλική βία και παρενόχληση, και (γ) ερωτήσεις που αφορούν επιμέρους στοιχεία σχετικά με την ψυχική υγεία. Ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης είναι περίπου 20-30 λεπτά, ανάλογα με τις απαντήσεις σας.

Για να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο, θα επισκεφθείτε έναν ηλεκτρονικό σύνδεσμο (link), που έχει διαμορφωθεί για το σκοπό αυτό και σας έχει αποσταλεί (με αυτό το μήνυμα), μέσω του πανεπιστημιακού λογαριασμού ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (email) που διαθέτετε ως μέλη της φοιτητικής κοινότητας του Α.Π.Θ.

Αφού συναινέσετε στην έρευνα και ξεκινήσετε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, μπορείτε να διακόψετε οποιαδήποτε στιγμή και να σώσετε τις απαντήσεις σας, προκειμένου να επανέλθετε αργότερα για να ολοκληρώσετε τη διαδικασία. Όταν ολοκληρώσετε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, μπορείτε να επιλέξετε «οριστική υποβολή» και τότε οι ανώνυμες απαντήσεις σας καταχωρίζονται αυτόματα σε μια (κρυπτογραφημένη) ηλεκτρονική βάση δεδομένων.

Δεδομένα: Τι δεδομένα θα συλλεχθούν και πόσο θα διατηρηθούν;

Η ηλεκτρονική βάση με τα ανώνυμα δεδομένα, που θα παραχωρήσετε με τις απαντήσεις σας, θα φυλάσσεται σε κρυπτογραφημένο υπολογιστή μελών της ερευνητικής ομάδας. Όταν ολοκληρώσετε το ερωτηματολόγιο και επιλέξετε «οριστική υποβολή», οι απαντήσεις σας θα αποθηκευτούν, χωρίς ωστόσο να είναι εφικτή η ταυτοποίησή σας, που σημαίνει ότι δεν θα μπορεί να συνδεθεί ο λογαριασμός της ηλεκτρονικής σας αλληλογραφίας και της δικής σας διεύθυνσης IP με τις απαντήσεις σας στην έρευνα.

Συνεπώς, οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν θα είναι απολύτως **ανώνυμες και εμπιστευτικές** και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Μετά την ολοκλήρωση της συλλογής των δεδομένων, η αποθήκευση αυτών θα διαρκέσει για 5 χρόνια, προκειμένου να ολοκληρωθεί πλήρως η επεξεργασία και ανάλυσή τους.

Ποιος/α θα παραλάβει ή σε ποιον/α θα διανεμηθούν τα προσωπικά δεδομένα που θα συλλεχθούν;

Τα προσωπικά δεδομένα που θα συλλεγούν θα είναι ανώνυμα και θα διανεμηθούν αποκλειστικά στα μέλη της ερευνητικής ομάδας για τους σκοπούς της έρευνας, όπως αναφέρονται παραπάνω. Τα δεδομένα αυτά δεν προβλέπεται να διαβιβασθούν σε τρίτη χώρα ή σε διεθνή οργανισμό.

Κίνδυνοι: Η συμμετοχή μου είναι επικίνδυνη για μένα;

Η συμμετοχή σε αυτή την έρευνα δεν αναμένεται να σας εκθέσει σε κίνδυνο ή να σας προκαλέσει εντονότερη δυσφορία από αυτή που μπορεί να προκληθεί με αφορμή οποιαδήποτε καθημερινή δραστηριότητα. Επίσης, η έρευνα δεν πρόκειται να έχει οποιαδήποτε άλλη αρνητική επίπτωση, καθώς δεν θα συλλεγούν και δεν θα κοινοποιηθούν προσωποποιημένες πληροφορίες.

Κίνδυνοι: Θα υποστώ κάποιο πόνο?

Όπως αναφέρεται και παραπάνω, η συμμετοχή σε αυτή την έρευνα δεν αναμένεται να σας προκαλέσει σωματικό ή ψυχικό πόνο. Ωστόσο, σε περίπτωση έντονης δυσφορίας, μπορείτε να διακόψετε άμεσα τη διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και, αν το επιθυμείτε, να επικοινωνήσετε με την υπεύθυνη διεξαγωγής της μελέτης για περισσότερες διευκρινίσεις ή να στείλετε μήνυμα στον ακόλουθο λογαριασμό ηλεκτρονικής αλληλογραφίας sexharass@auth.gr που δημιουργήθηκε ειδικά για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας.

Εφόσον το θεωρείτε απαραίτητο, μπορείτε να επικοινωνήσετε απευθείας και με το Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥΨΥ) Α.Π.Θ., τηλ. 2310-999-888, καθημερινά, 08:00 έως 18:00.

Οφέλη: Θα συμβεί κάτι ευεργετικό σε μένα;

Εκτιμούμε, ότι οι πληροφορίες που θα συλλέξουμε θα συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του φαινομένου της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, των επιπτώσεών τους και των μηχανισμών διαχείρισής τους. Συνεπώς, με τη συμμετοχή σας συμβάλλετε ουσιαστικά στη διερεύνηση ενός ζητήματος που έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία ενός μεγάλου αριθμού ατόμων της φοιτητικής κοινότητας και κυρίως στο σχεδιασμό πολιτικών πρόληψης και αντιμετώπισής του στο Πανεπιστήμιο.

Κοινοποιώντας τα αποτελέσματα: Θα μου πείτε τι μάθατε από μένα;

Όταν ολοκληρώσουμε τη μελέτη, θα μπορούμε να σας εξηγήσουμε όλα όσα μάθαμε. Επίσης, θα είναι διαθέσιμο ένα ενημερωτικό φυλλάδιο με τα σημαντικότερα αποτελέσματα. Στη συνέχεια, θα ενημερώσουμε και άλλους ανθρώπους για τη μελέτη που κάναμε και για το τι βρήκαμε. Αυτό θα το πετύχουμε γράφοντας άρθρα αλλά και συναντώντας ανθρώπους, οι οποίοι ενδιαφέρονται για τη δουλειά που κάνουμε.

Συγκατάθεση: Μπορώ να επιλέξω να μη συμμετέχω στην μελέτη; Μπορώ να αλλάξω γνώμη;

Η συμμετοχή σας στην έρευνα δεν επιβάλλεται – το αντίθετο, είναι **εθελοντική**. Το αν θα λάβετε μέρος, συμπληρώνοντας το ανώνυμο ερωτηματολόγιο, είναι καθαρά δική σας επιλογή και μπορείτε να αρνηθείτε.

Επίσης, ακόμη κι αν δεχθείτε να λάβετε μέρος, μπορείτε να αρνηθείτε να απαντήσετε σε κάποια ερώτηση. Τέλος, μπορείτε να αποχωρήσετε και να μην ολοκληρώσετε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς καμία αιτιολόγηση ή/και αρνητική συνέπεια.

Η συγκατάθεση σας δίνεται για 5 χρόνια, μετά το πέρας της συλλογής των δεδομένων, δηλαδή για το χρονικό διάστημα που κρίνουμε ότι είναι απαραίτητο για την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας. Τέλος, τα αποτελέσματα από την επεξεργασία των ανώνυμων (μη ταυτοποιησιμων) δεδομένων θα συμπεριληφθούν μελλοντικά σε ακαδημαϊκές μελέτες, επιστημονικές δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις.

Πώς διαχειριζόμαστε τα προσωπικά σας δεδομένα και ποια είναι τα δικαιώματά σας;

Η επεξεργασία των προσωπικών σας δεδομένων βασίζεται στην συγκατάθεσή σας. Τα προσωπικά στοιχεία σας θα είναι ανώνυμα, κωδικοποιημένα και προστατευμένα σε ηλεκτρονικό υπολογιστή των μελών της ερευνητικής ομάδας.

Θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι μετά την οριστική υποβολή των ανώνυμων δεδομένων σας, δεν θα είναι δυνατό να ανακαλέσετε τη συμμετοχή σας από την έρευνα, καθώς δεν θα είναι εφικτή η ταυτοποίηση των απαντήσεών σας στα δεδομένα που θα έχουν συλλεγεί.

Για οποιαδήποτε διερεύνηση ή καθοδήγηση όσον αφορά τα δικαιώματά σας, θα μπορούσατε να επικοινωνήσετε με την Επιστημονικά Υπεύθυνη της έρευνας, στέλνοντας ηλεκτρονικό μήνυμα στο sexharass@auth.gr. Εάν έχετε ερωτήσεις για τα προσωπικά σας δεδομένα και τα δικαιώματά σας ή αν πιστεύετε ότι αυτά παραβιάζονται, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον/την Υπεύθυνο/η Προστασίας Δεδομένων του Α.Π.Θ. (data.protection@auth.gr). Αν δεν λάβετε ικανοποιητικές απαντήσεις, μπορείτε να υποβάλετε καταγγελία στην Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων επισκεπτόμενοι την ιστοσελίδα www.dpa.gr.

II. ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΑΣ/ΟΝΤΑ

Παρακαλώ, απαντήστε σε όλα τα παρακάτω:

- Έχω ενημερωθεί επαρκώς και με τρόπο κατανοητό για τους σκοπούς της έρευνας, στην οποία θα συμμετάσχω. ΝΑΙ ΟΧΙ
- Έχω ενημερωθεί επαρκώς και με τρόπο κατανοητό για τους φορείς διοργάνωσης της έρευνας. ΝΑΙ ΟΧΙ
- Έχω ενημερωθεί επαρκώς και με τρόπο κατανοητό για το τι συνεπάγεται η συμμετοχή μου σε αυτή την έρευνα. Ειδικότερα, έχω ενημερωθεί για τα δικαιώματά μου ως συμμετέχουσα/ων στην έρευνα. ΝΑΙ ΟΧΙ
- Έχω ενημερωθεί επαρκώς και με τρόπο κατανοητό για κάθε είδους άμεση ή έμμεση συνέπεια αναμένεται να έχει σε σχέση με εμένα ή με τρίτους η συμμετοχή μου σε αυτή την έρευνα. ΝΑΙ ΟΧΙ
- Έχω ενημερωθεί επαρκώς και με τρόπο κατανοητό για τον τρόπο χειρισμού και την προστασία των προσωπικών δεδομένων μου που σχετίζονται με αυτή την έρευνα. ΝΑΙ ΟΧΙ
- Γνωρίζω ότι η συμμετοχή μου είναι εθελοντική και ότι μπορώ να αποχωρήσω από την έρευνα για οποιονδήποτε λόγο και χωρίς καμία επίπτωση. ΝΑΙ ΟΧΙ
- Γνωρίζω την υπεύθυνη ερευνήτρια στην οποία μπορώ να απευθυνθώ για οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει κατά τη διάρκεια της συμμετοχής μου ή και μετά την ολοκλήρωση της έρευνας. ΝΑΙ ΟΧΙ
- Δεν μου ασκήθηκε καμία πίεση και μου δόθηκε ικανοποιητικός χρόνος για να σκεφτώ και να αποφασίσω. ΝΑΙ ΟΧΙ

Δηλώνω ότι συγκατατίθεμαι να συμμετέχω εθελοντικά στην παραπάνω έρευνα.

Προϋπόθεση για να συμμετέχει κάποιος/α στην έρευνα είναι να έχει απαντήσει θετικά σε όλες τις παραπάνω προτάσεις.

Παράτημα III

Ερωτηματολόγιο έρευνας

Το σύνολο του ερωτηματολογίου είναι διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://survey.auth.gr/index.php/875111>

Παράρτημα IV

Έγκριση Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Α.Π.Θ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Θεσσαλονίκη, 22/06/2021 Αρ. Πρωτ.: 148172/2021

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ ΑΠΘ ΓΙΑ ΕΓΚΡΙΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος ερευνητικής πρότασης: «Αντιλήψεις και εμπειρίες του φοιτητικού πληθυσμού του Α.Π.Θ. για τη σεξουαλική βία και παρενόχληση στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής»

Η Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΕΗΔΕ ΑΠΘ), στη Συνεδρίασή της με αριθμό 37/22-06-2021, αφού έλαβε υπόψη: **α.** την αίτηση της κ. Χριστίνας Αθανασιάδου, Αν. Καθηγήτριας του Τμήματος Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., (αρ. πρωτ. 133973/2021 & 145393/2021),

β. τη Δήλωσή της ότι έλαβε γνώση του Κανονισμού Αρχών και Λειτουργίας της ΕΗΔΕ ΑΠΘ και ότι αναλαμβάνει την υποχρέωση συμμόρφωσης και τήρησής του,

γ. το υποβληθέν Ερευνητικό πρωτόκολλο,

δ. το Ερωτηματολόγιο – έκθεση αυτοαξιολόγησης που προσκομίστηκε,

ε. το Ερωτηματολόγιο και το έντυπο ενημέρωσης που θα δοθεί στους συμμετέχοντες και **στ.** τις διατάξεις του Κανονισμού Αρχών και Λειτουργίας της ΕΗΔΕ ΑΠΘ και της κείμενης νομοθεσίας,

αποφάσισε

την έγκριση διεξαγωγής της ερευνητικής πρότασης με τίτλο «**Αντιλήψεις και εμπειρίες του φοιτητικού πληθυσμού του Α.Π.Θ. για τη σεξουαλική βία και παρενόχληση στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής**», καθώς κατά την κρίση της, τηρούνται οι παραδεκτοί κανόνες ηθικής και δεοντολογίας και ακεραιότητας της έρευνας ως προς το περιεχόμενο και ως προς τον τρόπο διεξαγωγής της, καθώς και οι εκ του νόμου προβλεπόμενες προϋποθέσεις.

Η παρούσα απόφαση της ΕΗΔΕ ΑΠΘ σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά άλλη απαιτούμενη έγκριση ή αδειοδότηση από άλλη αρμόδια δημόσια υπηρεσία, διοικητικό όργανο ή ανεξάρτητη διοικητική Αρχή, που δύναται επιπλέον να απαιτείται εκ του νόμου.

Ο Πρόεδρος της ΕΗΔΕ ΑΠΘ

Dimitrios Stamovlasis

Digitally signed by Dimitrios Stamovlasis

Date: 2021.06.22 11:42:55 +03'00'

Δημήτριος Σταμοβλάσης
Αν. Καθηγητής Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ΑΠΘ